

Domoljub

V Ljubljani 1. januarja 1942-XX

Blaga-
slavljena
Nova leta

želita svojim bralcem
uredništvo in uprava.

55 - Stev. 1

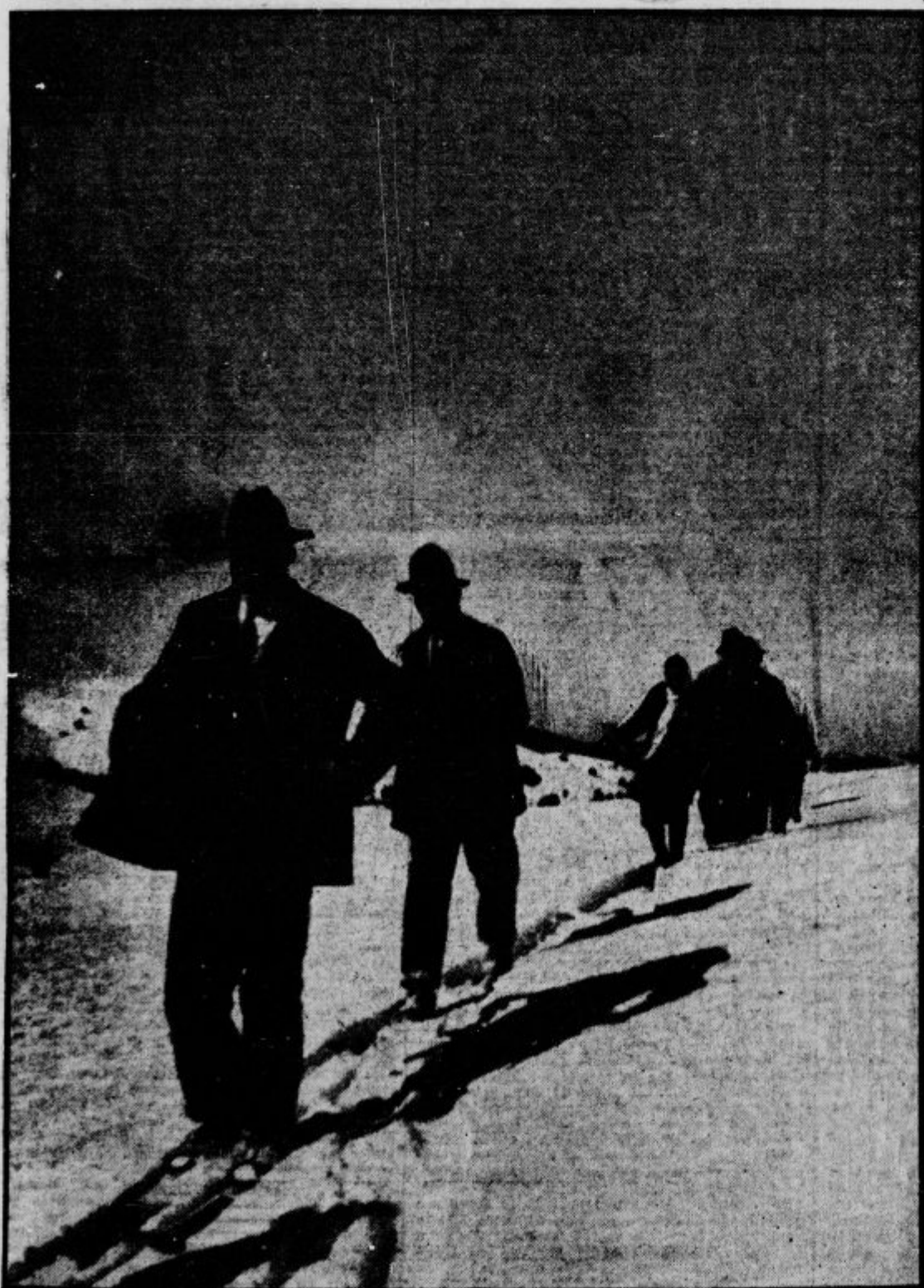

Foto: R. Badjura

Naše novoletno vaščilo

V dnevih trpljenja hrepen
človeško srce najbolj živo po
sreči in miru.

Zato bomo mi še bolj iskren
kot drugi prosili Boga in si
voščili novo leto: Bog daj sreče,
daj miru! Daj sreče in miru na-
šim družinam, na katerih sloni
naša bodočnost! Daj sreče in
miru vsemu našemu ljudstvu!
Reči nas zavisti sovraštva! Daj,
da zaživi v naših srcih prava
bratska ljubezen, ki zna lajšati
gorje, brisati solze in do zadnje
skorjice kruha deliti vse z bra-
tom, ki je lačen in v stiski.

Daj Bog, da naše ljudstvo
spozna, da nosi tudi samo zna-
ten del krivde za gorje.

Zato je prav, da vse trplje-
nje, ki je prišlo nad nas, spreje-
memo v duhu pokore. To pa
bomo storili najlepše, če sledimo
vabilu svojega škofa in duhov-
nikov in se prav vsi udeležuje-
mo pobožnosti prvih petkov, ki
imajo namen izprositi našemu
ljudstvu božjega varstva in bla-
goslova.

V novoletnem jutru

Na Blokah v domovini slovena-
skega smučarstva prihajajo ljudje
dje že skozi stoletja po opravih
in tudi k maši na smučeh,

Nazaj več ne gremo

JOŽE RAZOR

roman

Vest o sliski branilcev Alkazarija je napravila med vojaštvom velik vtis. Moštvo je govorilo samo o tem. Tu pa tam so se že slišale zbadljivke, češ zakaj se ne napade, zakaj vodstvo odlašča itd. Poveljstvo je dobro razumelo razpoloženje ljudi, toda na čudež ni upalo. Premoč rdečih je bila le prevelika. Treba je bilo na vsak način počakati okrepitev, ki lahko prispejo vsak dan. Toda teh okrepitev le ni bilo. Končno je general Yague sklenil, da izrabi razpoloženje moštva in napade. Med vojaštvom je zavrhlo od navdušenja.

Zmaga ali smrt? so vpili legionarji. Marokance so gorele oči od bojaželjnosti. Ti možje, razredčeni v neprestanih bojih in utrujeni v mrazu, vročini in v boju, so res predstavljali cvet Yaguejevega oddelka. Bili so večinoma v konjenici in pri strojnicih. Svoj posel so razumeli izvrstno. Od mladih nog vajeni sedla in puške, so stopali v boj kot v nekaj vsakdanjega, samo ob sebi umevnega. Še pred desetimi leti so se borili pod hrabrim Abi El-Krimom proti Španiji. Bila je to dolga, krvava borba; končaj jo je žele mladi general, ki danes načeljuje narodnim vojskam — general Franco. Iz nasprotnikov Španije so postali Marokanci prijatelji. Njihovi oddelki so imeli v začetku vsaj zelo odlično vlogo.

Najbolj pa je vrel med prostovoljnimi oddelki, ki so v tem času bili že organizirani v popolnoma redne oddelke. Bili so to ljudje vseh starosti in vseh stanov: mladeniči in možje, razumniki in kmetje, trgovalci in obrtniki, vsi, ki jih je vžgal ogenj ljubezni za domovino. Oče je prišel s sinovi, celo ded s sinovi in vnuki in se skupaj z njimi borili zoper skupnega sovražnika.

Alkazar je za vse te junake postal sveto znamenje njihove borbe. Zato nič čudnega, če so koprneli po dnevu, ko bodo zagledali njegovo razvalino in glavno obzidje ter pozdravili njegove junake. Sklep poveljstva, da se bojna črta rdečih prede za vsako ceno, je izzval med njimi neho sveto navdušenje. Po taborišču se je slišalo petje domoljubnih pesni in vpilje legionarjev. Ti so se zbirali okrog Torresa in poslušali njegovo pripovedvanje.

»Glad, žejna, vročina, boleznin in vsakovrstno drugo pomanjkanje, nič jih ne more strahovati. Ko so jih rdeči pozvali k predaji, so odgovorili, da so sklenili umreti, predali pa se ne bodo.«

»In tudi umrli ne bodo! Rešili jih bomo!« vpiljejo legionarji.

Dne 20. septembra se je začela ofenziva generala Yagueja proti armadi, ki je branila pot do Toleda. Številčno so bile bele čete šibkejše, imele pa so boljše poveljstvo.

Molče in z zločestim ognjem v črnih očeh so čakali belo oblečeni Marokanci povelja za naskok. Prostovoljski oddelki so peli, peli in peli. Peli so domoljubne pesni, peli so nabožne pesmi in hrepneli po boju.

Legionarji, vsi, od poveljnika do zadnjega redova, so se zbrali okrog Torresa in poslušali njegove navdušene besede:

»Tovariši, sedaj gremo v odločilni spopad. Pred nami stoji sovražnik, zagrizen, številčno močan. Pred nami stoji nevredni brat, ki je zatajil svojo mater Španijo, ki je zatajil svojega Boga in svojo vero ter dvignil meč, da ga zabode v hrbet onim, ki so še ohranili svojo ljubezen do domovine. Tovariši, Španija gleda danes na nas in pričakuje, kako bomo storili svojo dolžnost, kako bomo zbrisali sramoto izdajstva in brezboštva z njenih tal, kako bomo maščevali kri tisočev in tisočev nedolžnih, ki so padli kot žrtev svoje ljubezni do vere in domovine. Tovariši, ne pustite, da bi tolika kri tekla zaman, ne pustite, da bi Španijo zagrnili smrtonosen hlad komunizma! Naš boj je svet, ker se borimo za vero in domovino. Pred nami stoji močnejši sovražnik, toda z nami je Bog, in kdo je kakor Bog? Mi gremo nad Goliata z zaupanjem v Boga, zato ga bomo strli, steptali v prah njegovo očašnost in dvignili domovino do njene nekdanje slave. Tisoč mladih življenj, ki gleda nanje ves svet z občudovanjem, nas pričakuje gor v Alkazariju, tisoč mladih življenj je zaupano našemu junštvu. Naš nespah je njihova smrt, naša zmaga je njihovo odrešenje,

Zgrabite za puške, dvignite meče in stecile, stecile v boj, v boj za Španijo, za oltar in domovino!«

»V boj, v boj!« je zaorilo od vseh strani. Kakor odgovor na ta klic se je začel z vso silovitostjo lopotovski ogenj. Povelja so zadenela in čete so se razvrstile na svojih mestih. Dve uri so bruhali topovi svojo smrtonosno pesem. Nato so na mah utihnil. To je bilo znamenje, da prostovoljski oddelki letijo v naskok na levem krilu.

»Arriba España! Živela Španija!« je donelo iz pod rdečih čepic karlistov ter iz mladih, z modriani srajkami odetih falangistov. Več tisoč fantov in mož je drvelo v naskok proti rdeči črti. Kmalu je vpilje sredi regljanja strojne in pušk. Na gosto so padali vojaki. Strašno so jih kosile strojnice iz komunističnih jarkov. Toda že so se bližali preostali v središče sovražnikovega odpora, že so skakali na več mestih v jarke in napadli rdeče čete z bajonetj in s kopili. Nato so skočili navzgor krajih nekale regljanji. Nato so zakali naslednji oddelki. Z veliko naglico in v velikem številu so se usipali skozi dobljene vrzeli in se takoj razširili komunistom za hrbet. V sprednjih komunističnih vrstah je na levem krilu zaradi tega nastala silovita zmešnjava. Sovražnik je vdrl daleč v obrambno črto in resno grozil, da bo od tod porazno vplival na izid celotne bitke.

Znova so se oglasili topovi. Sedaj so z vso silovitostjo tolkli desno krilo komunističnih utrd. Marokanci so hladnokrvno čakali, kdaj bodo gromovi utihnil, da spuste nestrpne konje in jih poženejo v naskok. Morda bo tokrat uspešno. Morda bodo podrli v prvem naskoku komunistično obrambo in prišli sovražniku za hrbet.

Končno so topovi utihnil. Že lete bele, nizko sklonjene prikazni čez nizko grmičje kakor misel naglo proti sovražni črti. Že so v območju sovražnikovega ognja, že padajo iskre arabski vranci in mečejo iz sedel v bele plašče ovite postave.

»Kismet!« vpiljejo padli Marokanci. Tisti, ki niso ranjeni, drve peš proti strelni črti, dokler jih ponovno ne podroje streli.

Prva kolona marokanskih jezdecov je že uničena in razpršena. Toda zanjo leti ko blisk druga in za drugo tretja. Spet regljajo strojnice in padajo puške, spet padajo bele postave s konj in dvigajo ob padeh oblake prahu. Zada sredi tretje črte kot bela prikazen stoji v največjem diru na konju marokanski poveljnik in vpilje s strašnim glasom, da ga slišajo vsi jezdeci, da ga slišajo celo v strelni črti:

»Kabili, nepremagljivi sinovi puščave! Ne bojte se smrti, ker nam lo Allah prinaša! Ne pustite, da bi nas osramotili beli bratje, ki so že pregnali sovražnika! Zmaga ali smrt!«

Ničesar niso odgovarili belo oblečeni jezdeci, le krepkeje so spobodili konje, krepkeje stegnili krive sablje in drveli naprej.

Že spet kose strojnice, že se prevračajo konji, toda bele postave drve z nezmanjšano naglico naprej. Tedaj plane prvi konj v strelni jarek, za njim tretji, četrti. Druga kolona se je prebila skozi ozenj in seka sovražnika. Tedaj se odpre grlo Marokanca. S strašnim vpitjem seka in pade komuniste in jim ne puste oddiha. Streljanje je popustilo, sovražnik se skuša umikati tudi na desnem krilu. Medtem pa tretja kolona konjenikov plane kot vihar mimo borečih se gmet in hiti naprej, kakor da je boj ne bi nič zanimal, kakor da bi se ji mudilo nekam drugam. Kar se ji postavi na pot, seseka in razpiši ter hiti vedno le naprej, kakor bi bežala proč od boja. In res, zavila je na desno ter hiti ven. Že je izginila in prepustila drugo kolono svoji usodi. Toda ne mine dobra ura, ko se daleč v središču rdečih utrd dvigne krik in razvije streljanje. Marokanska konjenica je v velikem polkrogu obšla rdeče utrdbe, se nato odzadaj vrnila ter zdaj napada sovražnika v središču. Sovražni topovi, ki že dobro uro grme in delajo zaporni ogenj med rdečo črto in med tujsko legijo, so morali utihnil. V ozadiju je nastala zmešnjava. Sedaj je vrsta na legionarjih.

»Tercio, adelante!« (»Legija, naprej!«) Razigrano hite legionarji v boj. Razigrano, toda previdno. Vajeni so bojev, zato znajo ceniti

vrstnost življenja. Sprva teko, potem napredujejo prihujeno, ko pa začno strojnice pošiljati točo krogel v njihove vrste, se plazijo nevidno, neslišno. Tu in tam se kdo prime za prsi in obleži, tu in tam zavpije kdo in zakliče poslednjikrat ime najdražjega, kar je imel na zemlji. Toda vrste legionarjev se plazijo naprej, iščejo kritja med grmovjem, za skalami, za vsako grudico. Že so petdeset korakov od strelni črte, že trideset, dvajset. Tedaj planejo kot risi pokonci in zmečejo v strelni jarek točo ročnih granat. V strelnem jarku nastane pravi pekel. Znova skačejo legionarji pokonci in zdrve z nasajenimi bajonetj v strelni jarke. Strojnice utihnejo, vname se boj iz prsi v prsi. Legionarji prodirajo. Že so prvi jarki očisti. V njih sede legionarji in si brisejo potna čela.

Grašič gre tesno za prvimi oddelki, obvezuje, izpira, tolaži. Tudi on je že v jarku. Kupi mrličev leže povsod, vmes stokanje ranjenih. Nad glavami žvižgajo kroglice, odzadaj se vale v strelni jarke nove čete legionarjev in čakajo na povelje za nadaljnje prodiranje. Povelje že gre od ust do ust. Spet se začne isto kot prej. Legionarji se plazijo dalje. Že so pri drugem strelnem jarku, že planejo v jarek. Spet borba na nož. Tudi tu so rdeči izrinjeni in beže. Sedaj plane legija v odprti naskok. Sovražnik se pred njo umika in išče kritja za obrambo. Toda legionarji ga potiskajo brez prestanka naprej.

Odzadaj pa marokanska konjenica razgraja in uničuje živce sovražnega odpora. Vedno tesneje se oklepa otroč okrog komunistov. Obup jih žene do blaznega odpora. Prostovoljski oddelki so se medtem razlili v polkrogu ob levem krilu in prišli v stik z marokansko konjenico. Le po ozkem pasu na desnem krilu se morejo komunisti še umikati.

V tem je nastopila noč in prekinila borbo. Uspeh belih čet je bil že skoraj zagotovljen. Noč so prebili vojaki na prostem. Grašič in Alvarez sta sedela v na pol podrta koč in čakala belega dne. Alvarez je bil proti svoji navadi tih in pobit. »Neke slutnje imam,« je spregovoril. »Morda se jutrišnji dan zame ne bo dobro končal.« Komaj je to izrekel, je skočil pokonci in naglo ugasnil ogenj, ki je plaho plaval v hladu.

»Nekdo je gledal v senco,« je zaklical in odprl vrata. Toda nazaj je vstala tema in tišina.

»Najbrž se ti je zganilo,« je odgovoril Alvarez. Grašič.

Noč je potekla v molčnem pričakovanju sora. Ob prvem svitanju je začela mrseti se jakih in zaklonitih.

Alvarez je vstal izza ognja in stopil na prag. V istem trenutku je iz neposredne bližine, iz grmovja ob koči počila puška. Alvarez je padel vznak v sobo. Takoj nato je slišal Grašič dobro znani glas:

»Zmotil sem se. Drugič bom bolje pazil.«

Bil je Wagner. Grašič je pograbil za puško in besen skočil iz kože. Toda Wagnerja ni bilo več. Izginil je v grmovju kraj kože, zato se je Grašič naglo vrnil h prijatelju. Alvarez je bil zadet v prsi, v pljuča.

»Stutil sem, da bo nekaj prišlo,« je težko hropel. »Tu so moja poročila, odpošlji jih ti! Cutim, da umiram. Imam pa to sladko zavest, da umiram za domovino.«

Grašič se je razjokal. Jokal je od žalosti, jokal je od srda: od žalosti zaradi prijatelja, od srda proti Wagnerju. Kaj vse mu je povzročil ta človek! Zapeljal mu je zaročenko, vzel njemu dobro ime in ga spravil v ječo kot morilca, zdaj pa mu je ustrelil najboljšega prijatelja.

»Morilec, trikratni morilec!«

Alvarezu ni bilo pomoči. Krogla mu je šla skozi pljuča. Umri je nekaj trenutkov zatem v Grašičevih rokah. Njegovo truplo so spravili bolničarji v ozadje, poročila o zmagoviti bitki pa je nesel Grašič z žalostnim srcem v glavni stan. Izguba prijatelja ga je strašno zadela. Zelen si je sam smrti. Kaj ima še na svetu? Ničesar več. Po hudih izgubah v lastni domovini si je nekoliko opomogel ob strani zvestega tovariša. Zdal ga je Wagnerjeva podlost cropala še njega... V Grašiču je še bolj dozorel sklep: kaznovati mora vse zločine, ki jih je Wagner zagrešil. Najti ga mora za vsako ceno!

Vest o Alvarezovi smrti se je med legionarji hitro razvedela. Skoraj vsi so ga poznali in ga cenili zaradi njegove ljubezni do domovine. Vedeli so tudi, kako je bil Grašič navezan na njegovo prijateljstvo. Nedaleč od Grašiča se je odzidal legionar ter zapel, in za njim so potegnili vsi navzoči: To tenia un camerada — Imel sem tovariša.

(Konec prih.)

'Domoljub' bo tudi v bodoče izhajal v dosedanjem obsegu

V novo leto stopamo. Če gledamo nazaj, lahko ugotovimo, da je naš časopis izpolnil obete, ki jih je leto osorej sporočil svojim bralcem in le-te morda tudi presegel.

Vsi sodelavci pri „Domoljubu“ od urednikov pa do poslednjega nameščenca uprave so vlagali v delo za „Domoljub“ veliko ljubezni. — Iz dopisov, ki nam prihajajo od naročnikov in bralcev spoznavamo, da so se vezi lista z bralci poglabile in utrdile. Hvaležni smo Vsemogočnemu, da je blagoslovil napore, ki so bili vloženi za uspeh našega najboljšega slovenskega tednika. Prav tako želimo, da bi tudi bodoče leto bilo nadvse prizanesljivo vsem bralcem našega lista. Prosimo tudi pomoči od zgoraj, da bi mogli za naprej izpolniti obete; da bi vsebina „Domoljuba“, ki bo izhajal v dosedanjem obsegu, ugajala vsem bralcem in prijateljem našega tednika. Radi bi dosegli, da bi bil naš tednik prav vsakemu Slovincu zvest, najzvestejši življenjski prijatelj, ki daje človeku poguma v nesreči, ki ga vedri, kadar je razvedrila potreben in ki mu stoji ob strani z resnimi in koristnimi ter uspešnimi življenjskimi nasveti. Da nam bo vse to mogoče uspešno izvršiti, pa prosimo za naklonjenost vseh bralcev „Domoljuba“ tudi v bodoče. Naj bi nam vsak pomagal z dopisi, nasveti itd., tako, da bo vsebina našega tednika res odraz življenja med našim narodom in da bo s smernicami, ki jih list črpa iz večnostnih načel katoliške vere in iz narodove preteklosti, vedno zvest spremljevalec, usmerjevalec — takorekoč vodnik žitja in bitja našega naroda.

Tudi letos je „Domoljub“ poskrbel za eno najlepših nagrad, ki jo list svojim naročnikom more dati, to je prelepo knjigo veliki „Slovenčev koledar“, ki je letos še mnogo lepše uspel kakor lansko leto. Gotovo bodo vsi naročniki znali ceniti napore lastništva časopisa, ki je hotelo s to veliko knjigo izkazati še posebno pozornost svojim naročnikom.

Verujemo, da bomo prihodnje leto mogli ta dar ponoviti v splošno zadovoljstvo vseh naših naročnikov.

Novo leto, ki se odpira pred nami, je tudi za našo tiskarsko stroko v znamenju zvišanja cen, vendar smo se kljub vsemu odločili, da bomo naš tednik izdajali v dosedanjem obsegu. Naročnina bo pa za celo leto le 20.— lir, kar je zelo malo. Seveda bomo mogli to naročnino obdržati le pod enim pogojem, da bo namreč naročnina plačana vsaj do konca januarja 1942.

Vsem naročnikom kličemo še enkrat, da plačajo naročnino za celo leto v naprej vsaj do konca januarja meseca, da bomo mogli nakupiti potreben papir in drug tiskarski material za vse leto. Le če bo to res tako, bo časopis lahko izhajal mirno v dosedanjem obsegu.

Zastopniki! Na Vas se še posebno obračamo! Kajti zavedamo se, da predvsem od Vašega dela zavisi ves uspeh in napredek našega lista. Storite v polnem svojo dolžnost! Obiščite vsako družino v Vaši fari in prosite jo, da se naroči na „Domoljub“. Ponavljamo: obiščite vsako družino brez izjeme! Čim številnejša bo družina „Domoljubovih“ naročnikov, tem trdnější bo njegov obstoj!

Pripominjamo, da je vsak, kdor plača naročnino za „Domoljuba“ za celo leto v naprej, tudi zavarovan za primer požarne nesreče po posebnem pravilniku, ki je v današnji številki tudi objavljen.

Prepričani smo, da bodo vsi naročniki, bralci, kakor tudi zastopniki uvideli namene in napore lastništva „Domoljuba“, mu ostali ob strani, zavedajoč se našega starega gesla „zvestoba za zvestobo“, da bomo lahko tudi v bodoče z „Domoljubom“, ki je pravzaprav skupna last vse velike družine njegovih bralcev, po poti pravice in resnice korakali naprej v bodočnost.

Obnovite naročnino za „Domoljuba“ čimprej!

Pridobite nam novih naročnikov! Pripravite 20.— lir! Pošljite jih po pošto ali pa jih izročite našemu zastopniku, ki Vas bo obiskal še ta mesec!

„DOMOLJUB“.

147.839 lir požarnih podpor

je do danes uprava „Domoljuba“ že nakazala svojim zvestim naročnikom v nesreči, ko so bili pomoči najbolj potrebni

PRAVILNIK,

ki določa izplačilo 380 lir za požarne podpore!

I. Vsak „Domoljubov“ naročnik, ki vsaj do konca meseca januarja v naprej poravnava celoletno naročnino, prejme od uprave „Domoljuba“ podporo v znesku 380 lir, ako mu v tem letu hiša, v kateri redno stanuje, pogori, da v njej ni mogoče več stanovati. Naročnikom, ki nimajo lastnega stanovanja, pa jim ob požaru pogori stanovanjska uprava, se povrne resnična škoda do 380 lir.

II. Naročnik „Domoljuba“ je oni, na čigar naslov list prihaja, oziroma kdor je vpisan pri poverjeniku, ne glede na to, kdo je dal denar za naročbo lista.

III. Naročniki, ki prejemajo list pri poverjeniku, naj tam plačajo celoletno

naročnino v zgoraj navedenem času in poskrbe, da bosta seznam naročnikov in naročnina pravočasno odposlana „Domoljubovi“ upravi v Ljubljani.

IV. Naročnik-pogorelec naj naznani o požaru priloži potrdilo županstva in župnega urada, da mu je brez lastne krivde pogorela stanovanjska hiša ali stanovanje, in da je — če prejema list pri poverjeniku — res pravočasno plačal celoletno naročnino za leto v katerem ga je nesreča doletela.

V. Požarna podpora se ne izplača, če tudi bi bili izpolnjeni vsi drugi pogoji:

1. pogorelcu-naročniku, ki je požar sam povzročil;

2. naročniku, ki mu pogore samo gospodarska poslopja: hlev, skedenj, svinjaki, stelnik, kolnica, kozolec itd.;

3. stanovanjskim podnajemnikom;

4. lastniku dveh ali več stanovanjskih hiš, ako mu pogori hiša, v kateri redno ne stanuje.

Če pogori hiša možu, čigar žena je naročena na „Domoljuba“, ali hiša očeta, čigar sin ali hči prejema „Domoljuba“, pogorelec nima pravice do podpore.

Uprava „Domoljuba“ se bo tega pravilnika točno držala in prošnji neupravičencev ne bo uvaževala.

„Nesreča nikdar ne počiva...“ zato poravnajte takoj naročnino za „Domoljuba“!

Rešujte bogato nagradno križanko!

Kaj je NOVEGA

d Z 21. decembrom so bili ukinjeni nekateri osebni vlaki v Ljubljanski pokrajini. Več povedo na žel. postajah.

d Običajno božično zborovanje Slomškove družbe je bilo v ljubljanski unijski beli dvorani 27. decembra.

d Zadruga zveza v Ljubljani je imela svoj redni letni občni zbor 29. decembra v beli dvorani Unione.

d Ducejevo nagrado 600 lir o priliki rojstva dvojčkov sta te dni prejela zakonca Šivc Mihael in Franciška iz Lake vasi.

d Kdaj se sme prodajati meso. Zaradi odredbe pristojne oblasti se meso sme prodajati: ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih goveje meso in telečje; ob torkih, sredo in četrtkih gnjati, prekajeno svinjsko meso, tlačenke in klobase vobče, konjsko meso in perutnina; ob vseh dnevih v tednu drobovine, meso kuncev ter dlakasta in pernatna divjačina.

d Navodila za pošto v tujino. Za časa vojne je prepovedano pošiljati s pošto v inozemstvo: razglednice, poštne biljete, prepovedana je raba položenih kuvert, kvadriranega papirja. Nadalje je prepovedano pošiljati v pisnih fotografije (paporanske) ali pa fotografije krajev, ki so vojaškega interesa, (osebne fotografije ne smejo imeti podlage), odrezkov iz listov, cigarete, belega papirja ali ovitkov, znamk, denarja, belega notnega papirja, pa tudi popisane. Končno ni dovoljena raba nobenih drugih jezikov razen naslednjih: albansčina, amharščina, arabščina, češčina, bolgarščina, kitajščina, korejščina, dansščina, finščina, francoščina, japonsščina, grščina, italijanščina, angleščina, latinščina, norveščina, holandsščina, perzijski jezik, poljščina, portugalsščina, romunščina, ruščina, erbohrvaščina, slovaščina, slovenščina, španščina, švedščina, nemščina, tajščina, turščina, ukrajinščina in madžarščina. — Nadalje priporočajo oblastva lepiti znamke na gornjem desnem kotu prostora, ki je namenjen za naslov. Na zadnji strani pa je treba napisati ime, priimek in naslov pošiljatelja in ga tudi navesti na vsaki strani pisem, da bi se izognili nehotenim zamenjam za časa cenzurnega dela. Pošiljke, ki ne bi upoštevale predpisov, bodo vzete iz prometa, razen onih, ki so pripravljene, poleg tega pa bodo doživele močno zamudo.

d Letošnji december je bil znatno toplejši od novembra. Sprehajalci so ponekod opazili, da so te dni začele zopet rasti gobe.

Izšla je ponovno knjiga našega znanega in priljubljenega pisatelja Janeza Jalena »Trop brez zvoncev«. Dobite jo po vseh trafikah in knjižarnah in pri vseh naših zastopnikih. Po novem letu bo izšel tudi ponatis druge knjige »Marianna Sirca«!

d Proga Črnomelj—Vrbovsko je do polovice dograjena. Gradbena dela bi bila končana že jeseni l. 1941, če bi ne bilo vojne. Namen te proge je skrajšati zvezo med Ljubljano in Sušakom za 80 km in zvezo Ljubljane s Splitom za 30 km. Predor pri Vrbovskem je v dolžini 2258 m v vsej dolžini navrtan in je 700 m predora že obzidanega.

d Rzne nezgode. Na glavi se je ranila Te-rezija Medved, 38-letna žena delavca iz Malega Gabra. — Močno se je poparila s krompom po nogah Antonija Legan, 38-letna šivilja iz Zužemberka. — V gozdu je zlomila veja nogo Francu Zupančiču, 22-letnemu delavcu iz Dol. Logatca. — Na cesti je padel in si zlomil roko Franc Majcen, 40-letni kovaški mojster iz Škofljece. — Nogo si je zlomil Jože Petercel, stavbni delavec iz Biške. — S koleca je padel in si zlomil nogo 21-letni čevljarški pomočnik Tumar iz Ljubljane. — Pri padcu pod avtomobil je bil ranjen Jože Možina iz Gor. Logatca na glavi, rokah in nogah. — Nevarno se je opekel s krompom štiriletni

sin čevljarkega pomočnika iz Ljubljane Ciril Godec. — S klopi je padel in si zlomil nogo dvehletni Franc Hrčan z Mirne. — Pri padcu čez dveletni Franc Hrčan 58-letni posestnik Anton prag si je zlomil levico 47-letni posestnik Anton Rebol od St. Jurja pri Grosupljem. — Na cesti je padla in si zlomila roko Darja Beguš, 47-letna žena uradnika iz Ljubljane. — Levico je zmečkalo v mlino Jožetu Zupančiču, 45-letnemu posestniku iz Karlovec.

d Okrog 2000 komisarjev je te dni imenovala hrvatska vlada za vsa prejšnja židovska podjetja.

d Premestitev prof. Ribariča. Dosedanji ravnatelj učiteljske v Zagrebu Josip Ribarič, svoječasni prof. v Mariboru, je z zadnjim poglavnikoviškim odlokom prestavljen na delo v vseučiliško knjižnico v Zagrebu. Kakor znano, se je profesor Ribarič svoječasno močno zanimal tudi za slovensko leposlovje ter ima pripravljeno za tisk veliko študijo o Dragotinu Keltetu.

d Državni upokojenci, zlasti upokojeni oficirji, pa tudi zasebniki izpod 65. leta, ki so poštini Hrvati, se lahko sprejmejo v državno vojaško lahko službo proti posebni nagradi.

d Najvišje cene morskim ribam so določile oblasti v Senju. Ribiči bodo lahko v bodoče prodajali morske ribe od 16 do 22 kun za kilogram.

d Liter mleka stane zdaj v Zagrebu 5 kun, kg masla 133, trapista 45.50, ementalkega sira pa 66.50 kun.

d Te dni je po vsej Bosni zapadlo toliko snega, da je resno ogražal železniški in cestni promet.

d Slovenska pekarna v Belgradu prešla v druge roke. Znana slovenska pekarna v Krunski ulici v Belgradu, ki jo je imel že več let Anton Presker, je sedaj prešla v druge roke. Dosedanji

Božja postava nad vse Beseda našega škofa

Na prvo adventno nedeljo je v ljubljanski stolnici imel adventno pridigo škof gospod dr. Gregorij Rožman, kjer je pretresljivo naslikal podobo naših dni in današnjih ljudi. Iz tega govora zlasti pozvemo tele silno peteje misli:

Kolika zmeda vlada danes glede obveznosti božjih zapovedi! Mnogi se dajo premočiti in mislijo, da zaradi izrednih razmer časa nekaterih božjih zapovedi ni treba spoštovati, češ da bi bilo njihovo spoštovanje narodu škodljivo.

Narobe svet! Razmere in časi se morajo ravnati po božjih zapovedih, ki veljajo vedno za vse čase, za vse razmere. Ne more se Bog in njegova sveta volja spreminjati po človeških željah in po nesrečnih razmerah, v katere je človeštvo znašlo prav zaradi tega, ker je zapustilo edino pravo pot, ki je kažejo božje zapovedi.

Danes čujem govoriti tudi sleer resne ljudi, da umor ni več zločin, ampak junaško dejanje, ko so dandanes nekatere naravne vrednote politične narave višje kot verske, nadnaravne.

Proti temu mnenju stoji božje razodetje: Umor je in ostane v neobupni greh, ki božjo pravico kazen izsiva, pa naj gre za letnih 20.000 umorov nerojenih človeških bitij med slovenskim narodom, ali za uboj sočloveka brez obožbe in brez obsodbe — umor na lastno pest, iz političnih, socialnih ali nacionalnih razlogov ali iz osebne maščevalnosti.

Nespremenljiva veljavna resnica je: Edini Bog je gospodar nad človeškim življenjem — od vsakega pa, ki nima od Boga poverjene oblasti nad življenjem bližnjega, se bo nedolžno prelita kri terjala od svojim času neusmiljeno. »Glas krvi tvojega brata vpilje k meni z zemlje (Gen 4, 10), je dal zapisati Gospod na prve strani sv. pisma.

Kop tve lastine in njeno uničevanje je in ostane greh zoper sedmo božjo zapoved, pa naj to vrši kdor koli in kakor koli, pod kakršno koli pretvezo, s katero skuša opravičiti svojo nasilnost.

Bog je s neizbrisljivimi črkami zapisal: Ne ubijaj! Ne kradi! Za vse čase in za vse ljudi. Nikdar in nikdar ne bo preklical in razveljavil teh svojih zapovedi za nikogar in za noben čas. Le On sam, Gospodar nebes in zemlje, je tudi Gospodar človeškega življenja in človeškega imenja. On sme razpolagati z njim, noben človek samovoljno tega storiti ne more brez greha, ki vpilje z zemlje do neba po maščevanju.

lastnik jo je zaradi starosti izročil svojima dolgoletnima pomočnikoma Dragotinu Bundalu in Fr. Šavliju, sam se je pa iz Belgrada preselil na svojo posestvo v bližini Zemunca.

d Nouzenjen delavec na Hrvatskem je potreboval v novembru za svoje življenje 1488.50 kun. Za delavsko družino štirih članov je bilo potrebnih v novembru 3960.55 kun.

d Te dni se prodajali v Zagrebu jajca za božične praznike. Na vsako živilsko izkaznico se je proti odrezku posebnega kupona dobilo po tri jajca na osebo.

d Pol litra petroleja znaša na Hrvatskem količina, odrejena za ona gospodinjstva, ki nimajo električne razsvetljave. Cena petroleja je 12 kun za liter.

Zastopniki! Podvojite svoje delo! Le če bodo vsi naročniki »Domoljub« plačali naročnino vsaj do konca januarja, bo zagotovljen nemoten obstoj najboljšega slovenskega tednika.

d O preureditvi delavskega zavarovanja je imel te dni sestanek z različni činitelji minister za socialno skrbstvo v hrvaški državi.

d Obлека iz domačega platna. Zaradi pomanjkanja blaga za obleke, so si pričeli kmetje po Srbiji delati obleke iz domačega platna.

d Oblačilne nakaznice uvedejo v kratkem tudi v Srbiji.

d Zelo pametno. Belgrajski dnevniki se odločno zavzemajo, da bi bila izdana najstrožja prepoved šminkanja v državnih uradih in tudi v solah. Državne uradnice, ki bi v urad prihajale našminkane ali s pološčenimi nohti, naj bi bile iz službe odpuščene.

d Med odbijače je začel 30-letni železničar Franc Brlež iz Ponikve, ko je v Teznu premikal vlake. Odbijača sta ga stisnila po spodnjem delu telesa tako hudo, da so siromaka morali pripeljati v bolnišnico.

d Borba zoper golšavost. V novem letu bodo prodajali na Korokem, kjer je golšavost precej razvita, posebno sol, in sleer bo kilogramu kuhinjske soli primekano 5 gr jodovega kalija.

d Živinska kuga v Mariboru. Ker se kuga med živino vedno bolj razširja, so oblasti ukrenile odločne ukrepe. Zato posej nihče več ne sme skozi mesto voditi in voziti niti krav, niti svinj, niti koza. Tudi goveja vprega je zdaj skod mesto strogo prepovedana.

Lepa knjiga »Trop brez zvoncev« spada v vsako slovensko hišo!

Naznanilo

n »Rakovniške Knjižnice« so prinesle v novi številki prav lep »Duhovni koledarček« za leto 1942; to je svojevrstna kontrolna knjižica za notranje življenje. Kako primerna za naše čase! — 1. januarja izide: »Bog poma-gaj«. Takrat se zaradi draginje cena za 20 cent. spremeni. Zradi tega pač ne bomo manj segali po teh lepih knjižicah.

n Listnica uredništva. Jože Razor: Obe pismi prejel. Srečno novo leto!

Uredniška pošta

J. K.: Postali ste dopis in sliko, ne da bi se podpisali in navedli ime jubilarca, o katerem pišete. — St. Jernej: Prejeli prepozno — šele 22. decembra. — Božično številko »Domoljub« smo izdali prej kot običajno, zato je nekaj dopisov izostalo.

Novi grobovi

Umrli so: na Dobrovi posestnik in usnjar Smrtnik Anton, na Blatu pri Gatini Neža Adamič, v Zagrebu župnik in dekan Ognjeslav Skamlic, v Slavonki Požegi župnik Fran Močnik. — V Ljubljani so odšli v večnost: Drnovček Marko s Save pri Litiji, Kapelj Antonija roj. Anžur, inž. Josip Žužek, Peterček Domicelj, major v pokoju Anton Aleksandrovič in soproga nadspreduznika drž. žel. v p. Bitene Marija. Naj počivajo v miru!

Iz Tržaške in Goriške pokrajine

p Lepa pobožnost. Nedavno smo imeli v župni cerkvi sv. Ane v Cerknem spodbudno popoldansko pobožnost. Bil je sprejem otrok v Marijin vrlec. Prisrčnost in lepoto te pobožnosti je zlasti povzdignilo dvoglasno petje otrok, ki zasluzi vso pohvalo.

p Sneg na goriških hribih. Ob začetku tedna je zmagal jug in smo dobili dež. Nato pa je v četrtek nenadoma znova pritisnil sever. Medtem ko je v nižinah deževalo, le gorati predel dežele zopet pobelil sneg. Od Banjske planote preko Trnovskega pogorja in Cavana do Nanosa je vse pogorje, ki tako čudovito obrobja Goriško nižino in Vipavsko dolino, precej daleč po pobočju dobilo novo snežno odejo. Po obneblju se preganja jasna s sivin in je vreme puho.

Kdor ni prejel »Slovenčevega koledarja«, pa ga je naročil, naj nas o tem po dopisnici takoj obvesti, da bomo mogli izvesti potrebne reklamacije.

Koledar smo poslali prav vsem že pred tedni.

Tudi če naročeni časopisi v redu ne prihajajo, nam sporočite z navedbo točnega datuma zakasnitve.

p Cerkno. — Nesrečna smrt mladega dekleta. Na praznik Brezmadežne se je okrog polnočne raznesla po naši vasi pretresljiva vest o nesrečni smrti mladega dekleta. 16-letna Matilda Rejc iz Planine je po sv. maši hotela z materjo obiskati sorodnike za vasjo. Iz neprevidnosti sta si ženski izbrali stransko pot, ki pelje po zasilni brvi čez Cerknico. Potok je bil zaradi močnega dežja v pretekli noči znatno narasel. Dekletu je na spolkzi brvi spodrsnilo in je nesrečno padlo v deročo vodo. Mati je v prvem trenutku vsa prestrašena klicala na pomoč, potem se je pa sama pognala za hčerko, da bi jo rešila. Toda še sama ni bila kos močnemu toku vode. Na kraj nesreče je prihitela neka ženska, ki je z veliko tveganoostjo mogla rešiti le še mater, dekleta pa ni bilo videti nikjer več, le njen dežnik se je še kotalil med valovi. Ognjegasci so nemudoma šli iskat ponnesrečenko vzdolž struge, toda prvi dan so iskali brezuspešno. Šele prihodnji dan so orožniki našli utopjenko štiri in pol km daleč od kraja nesreče. Vsa okolica sošustvuje s starši in jim izreka ob žalostni izgubi hčerke iskreno sožalje.

p Tri mesece ječe, ker ni naznanil prašiča. Po obstoječih predpisih mora vsak, ki redi prašiča, istega javiti pristojnemu oddelku pokrajinskega živinorejskega urada in mora dobiti tudi dovoljenje za zakol. Rudar Ignacij Čar iz Idrije ni napravil te prijave in je tudi zaklal težkega prašiča brez predpisanega dovoljenja. Zaradi ovadbe, ki so jo napravili nadzorovalni organi, je prišel pred sodnike. Goriški tribunal ga je obsodil na tri mesece težke ječe in 500 lir kazni.

Najlepše novoletno darilo so knjige »Slovenčeve knjižnice«, zlasti »Pokojni župnik Kampens« in na novo ponatisnjena knjiga Janeza Jalena: »Trop brez zvoncev«.

p 40-letnica Verdijeve smrti. Za četrtek, 11. decembra je bila v Gorici določena proslava 40-letnice, kar je preminil veliki mojster Giuseppe Verdi. Zaradi nepremostljivih ovir je bilo spominsko slavlje preloženo na nedoločen čas.

p Nove cene vina v Italiji. Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove je izdalo nova pojasnila glede cen letošnjega vina. Za vino normalnega konzuma so dovoljena naslednja zvišanja cene pri

konzumu v primeri a ceno proizvajalca: za vina v steklenicah in slično za liter 2 liri, polsteklenice 1,80 lire in za dvolitrske steklenice 3,20 lire, za steklenice 1,70, za veliko steklenico 35 lir. Poleg tega je bila izdana tabela, ki določa pribitke za sortna, boljša vina. Pri teh pribitkih so že upoštevani prevozní stroški.

p V Merčah sem bil. Na povabilo Poldeta »Betičovega« iz Plešavce sem prišel nedavno v Merče, kjer so ravno praznovali god svojega vaškega patrona sv. Andreja. Kot vedno žejni bratec, sem imel prvo postajo v gostilni »Pri mostu«. Da zadostim svoji verski dolžnosti sem sklenil, da tam počakam sv. mašo, ki je bila šele ob enajstih. Ker sem imel dovolj časa, sem si ogledal v bližini se nahajajočo lično merčansko cerkveno in pokopališče, na katerem sem opazil precej lepih spomenikov in nekaj svežih grobov. Precej znanec, ki sem jih poznal in smo se radi imeli, je zasula lopata. Naraslo pa je že precejšnje število malih Merčancev in Merčank, ki prodajajo »platon« po vasi. Kraševci se kaj radi postavijo v obleki in vedenju, tako tudi Merčanci. Že precej zgodaj so se zbirali postavní merčanski fantje in može je ob cerkvenem zidu s cigaro ali pipico v ustih, zapleteni v važne pogovore. Zelo so se postavila tudi merčanska dekleta. Po sv. maši, pri kateri so lepo peli povirski pevci, sem jo odrusil v vas, in sicer ne na štruklje, ampak na oblico k merčanskemu mežnarju Janezu. Tam sem dobil Poldeta Betičovega, ki je imel polno pletenko na mizi. Da bi se mi ne zameril, mi je takoj nalil iz nje običajno merico. Pri štrukljih, oziroma pri oblici smo se pomenili marsikaj zanimivega.

p Sežana. Dne 17. novembra 1941 je bila v Sežani že druga zlata poroka Mihaela in Franciške Škrinjar. Na mnoga letal — Zima, ki je nepričakovano prišla, je pobrala na oni svet dve dobri mami: Katarino Škulj in Marijo Ferfila. — V Danah pri Sežani živi 85 letni Anton Macarol (Jakopin) v Orleku pa 88 letna Marijana Hus (Tomaževka); sežanski »Port Artur« se pa celo ponaša z dva in devetdeset letnim Antonom Hreščakom (Tomažkom), ki kljub nahuhi in starosti še dela. — Na splošno se letos Sežanci malo selijo v »krstvo deželo«. Menda je temu vzrok kraška burja in pa dobra pitna voda, ki teče od sv. Brica, izpod Na-

„Slovenčev“ koledar v vsako hišo!

»Slovenčev koledar« je letos še mogočnejši kakor pa je bil lansko leto. Tudi po zunanosti, ko ima dve polji (32 strani) več, kakor pa jih je imel lani, še bolj po notranji ureditvi in vsebinski težini. Nimamo danes namena, govoriti podrobneje o vseh važnih člankih in lepih povestih v tem koledarju »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Domoljuba« in »Bogoljuba« — kakor se glasi oficialni naslov koledarja, ki je letos izšel kot del »Slovenčeve knjižnice«, temveč opozarjamo nanj ter lahko prepričljivo trdimo, da je za vsakega naročnika tudi v najbolj oddaljeni vasi lepo darilo. Vsak bratec sam lahko vidi, da nudimo vse, kar smo obetali. Nekdo je vesel štiribarvne priloge Zužemberške Marije, krasne slovenske baročne umetnine, o kateri smo prepričani, da jo bo marsikdo s prav takim veseljem postavil v okvir in obesil na vidno mesto v svoji hiši, kakor lani Goriško Madono. Drugi bo svoje zimске večere krajšal z lepo zgodovinsko povestjo Lee Faturjeve »Če burja trese cvet...«, ki je sama zase cela večerniška povest, zanimiva zlasti še zato, ker se dejanje godi v Ljubljani in okolici za časa Francozov ter jespolna romantičnih zapletov. Tretji bo večkrat vzlet v roke koledar zaradi Danteja, če ne toliko zaradi novega prevoda njegovega najbolj razgibanega speva o izdajatelju na dnu pekla, pa zaradi čudovitih ilustracij Gusetava Doreja, ki so tudi v koledarju prišli do vse veljave. Vsak bo vesel članka o slovenskem jeziku in kulturni izobrazbi. Prav vse pa zanima opis Kranjske dežele in njenih zanimivosti, kakor jih podaja Valvazor v svoji znani knjigi in kar je tako nazorno predstavljeno z reprodukcijo njegovih podob. Užival bo vsak tudi opis lepih romanj k slovenskim goriškim božjim potem. Za voditelje delavstva bo prišel prav članek o delu Cerkve za

nosa. — Letina je bila še precej dobra, le te-rančka je bilo po malem ali skoraj nič. Za o imajo sežanski »juglarji« svoj štiridesetdanski post. — Odkar je pokojni Šonc umrl, niso Sežanci jedli pečenege kostanja; sedaj se je te obrti (kostonj pečil) lotil Alojzij Ličen, ki peče svoj »maroni« na tukajšnji »Petlerkomandi«. Pravijo, da postane v kratkem »milijonar«!

Kupujte knjige »Slovenčeve knjižnice« po trafikah in kioskih, kamor smo jih poslali.

p 4.196.266 kmetij so našli pri zadnjem številu v Italiji. Od teh jih je 568.325 redilo skupno 10.268.119 ovac.

p Pojasnen umor pri Vipavi. Zadnjiš so italijanski časopisi poročali o zagonetnem umoru Leopolda Kobala, ki je bil doma iz Erzela nad Vipavo. Našli so ga mrtvega in mu je nekdo zadal dva strela iz samokresa. Sprva je kazalo, da ne bo mogoče odkriti zločina, policijske oblasti pa so razpele vse mreže in je res njihova zaslug, da je bil zločin tako hitro pojasnen. 38-letnega Kobala in ustrelil 46 letni Leopold Terčelj, ki je svoje dejanje po daljšem zaslišanju tudi skesano priznal. Tudi Terčelj je doma iz Erzela nad Vipavo. Moral se bo zdaj zagovarjati zaradi umora in zaradi prepovedane nošnje orožja.

Kupite »Slovenčev koledar«! Dobite ga po vseh knjigarnah in trafikah. Velika knjiga - polna zanimivosti - stane le 20 lir.

p Celoten seznam vseh javnih prostorov, v katerih točijo vino, ali prodajajo na drobno alkoholne pijače, je izdala pristojna oblast. Do 1. januarja je znašalo njih skupno število po vsej kraljevini 147.275. Glede na svoje posebne posele pa so porazdeljeni v dve skupini. Tako je vseh hotelov in prenočišč 13.232, restavracij in gostiln 31.681, kavarn in barov 24.214, večjih točilnic 7012, manjših točilnic 69.486, drugih posebnih točilnic pa 1650.

socialno pravičnost, kakor jo je priporočil papež Leon XIII. v svoji znani poslanici, ki je letos praznovala 50 letnico. Dušni pastirji in družinski člani pa se bodo poglobljali v cerkveno zakonsko pravo ter po priloženih slikah študirali svoj rod nazaj in razpravljali o raznih štedrkih, ki so gotovo zajelo veliko zimskih večerov. Narodni gospodarji bodo dobili v njem članek o rojstvu in umiranju slovenskega naroda, narodopisji bodo spremljali vse leto s pogledom na narodno blago pri posameznih svetnikih in zavetnikih, kmet bo v njem iskal in našel navodil za umno gospodarstvo, za pravilno ravnanje s poljem, gozdovi in stelniki, vsi pa bodo našli mnogo lepega branja, se navduševali ob lepih slavospevih posameznim našim krajem, ki so jih napisali najboljši slovenski pisatelji ter ob lepih povestih, ki jih je polno raztresenih po vsem Koledarju. Prav tako je mnogo gospodarskega gradiva in pa informacij o državi z raznih gospodarskih pogledov, ter mnogo pravega koledarskega drobca o domačem zdravju (zdravilne rožet) ter domači zabavi. Na koncu pa so kot posebno darilo priložene še slovenske jaslice, da vsaj ne bi bilo slovenske hiše brez jaslic, brez naše stare božične pobožnosti, ki jo je treba v vsej polnosti obdržati. In še in še je v koledarju gradiva, ki ga ni mogoče vsega označiti v teh kratkih besedah. Naročniki, ki so ga že težko pričakovali, v prepričanju, da ne bodo razočarani, bodo še bolj zadovoljni z njim kot lani.

Kupite takoj »Slovenčev koledar«, dokler ga je še kaj v prodaji! Stane le 20 lir.

PREMETENI PES

V neki javni kuhinji na Francoskem so desetim revežem dajali brezplačno hrano. V to kuhinjo se je vsak dan priplazil tudi lačen pes in čukal, da bi bil tudi on deležen kakšnega zaloga. Reveži pa so bili sami tako lačni, da svoje hrane niso mogli deliti s psom, čeprav se jim je smilil. Kosilo so v kuhinji revežem delili tako, da so jim pomolili krožnik skozi majhno odprtino, kakor hitro je kdo izmed njih potegnil za zvonec. Kuhar, ki je hrano delil, ni mogel videti, kdo je krožnik vzel, ker je bila odprtina preveč majhna. Nekega dne je pes počakal, da so vsi siromaki izpraznili svoje krožnike. Ko so odšli, se je spazil k odprtini in z zobmi potegnil za vrvi, na kateri je bil zvonec. Kuhar je takoj nato potisnil skozi odprtino poln krožnik mlečne kaše. Lačni pes je sladko jedoč pri prici pojedel in zadovoljno odšel. Tako je premeteni pes zvonil pri odprtini in dobival hrano več dni. Nekega dne pa so ga pri tem zasačili in ga zatožili kuharju. Kuhar pa je bil dober človek. Na vso moč mu je bil všeč premeteni pes, zato ga ni napodil. Vsak dan mu je dal poln krožnik hrane in pes mu je bil za to dobroto tako hvaležen, da mu je prijazno obližnil roko, kakor hitro je je kuhar pomolil skozi odprtino.

Moški so čudni. »Oče, od včeraj sem Andrejeva nevesta.« — »Tako? Ali pa ima fant kaj denarja?« — »Čudni ste pa res vsi moški! Ou je prav tako vprašal za tebe.«

Sreča. Kmet je šel na polje, da bi pokosil travo. Pa se je kmalu naveličal dela. Legel je v senco in zaspal. Prav ta čas je sreča hodila po svetu. Prišla je do kmeta, obstala za trenutek in rekla: »Lenuh nemarni, danes, ko je lepo vreme, spiš, jutri, ko bo deževalo, pa boš vso krivdo zavalil name in tarnal: »Oh, jaz pa res nimam sreče!«

Izgovor. Gospod Oevirk se plazil po prestih v spalnico, da ne bi zbudil svoje boljše polovice. Toda vse je zaman. Iz postelje se začuje glas: »Ali je to zgodaj, pijandura?« — »Kako da ne? Se brani Oevirk?« — »Saj je šele desetle.« — V tem trenutku pa odbije na zvoniku eno. — »Ali si slišal?« zagrmil glas iz postelje. »Ura je bila eno.« — »No, ali sem jaz kriv, da ne more biti ničle?« odvrne ogorčeno gozpod Oevirk.

Pri vedeževalki. Jera: »Bila sem pri vedeževalki. Veš, kaj mi je povedala?« — »Spela: »Kaj?« — Jera: »Da se bom seznanila z lepim mladeničem, ki me vzame za ženo.« — Spela: »Kaj ti morda tako prerokovanje ni všeč?« — Jera: »Že, že, a kaj naj počnem s svojim možem?«

Zabit za dva. Oče: »Gospod profesor, kaj je moj sin res tako slab?« — Profesor: »Pa še kako, dragi gospod. Njegova zabitost bi zadostovala, da bi padla dva dijaka...«

Poslednja želja. Jetniški paznik obišče jetnika, ki je obsojen na smrt, ter mu reče: »Rad bi vedel za tvojo zadnjo željo. Izpolnili ti jo bomo.« — Jetnik: »Zreljih rdečih jagod bi se rad še enkrat v življenju najedel.« — Paznik: »Ampak pomisli, sedaj je vendar december!« — Jetnik: »Nič ne de. Prav rad počakam, da dozori jo.«

Duhovsrčnost. Sodnik: »Ali ste ga morali res tako udariti? Nekaj krepkih besed bi tudi zadostovalo.« — Obtožencev: »Ne, razlaliti pa ga nisem maral!«

Gospod profesor kaj pa stojite na cesti in premišljujete?« — »Ah, pravkar mi je padel svetilni lonc na glavo, pa se ne morem spomniti latinskega imena te rastline!«

Mama privede prvič svojega dečka v šolo: »Prosim, gospod učitelj, naš Pepček je hudo občutljiv. Ako ne bo priden, nasekajte njegovega sosedu, in Pepček se bo ustrašil in poboljšal.«

Plaćaj takoj naročnino za »Domo-ljuba«, s tem varuješ njegov obseg in nizko ceno!

800 stanovanjskih hiš, štiri šole in eno bolnišnico je porušil potres v Mugli v Turčiji.

Danska poštna uprava je izdala gotovo številno pisemskih znamk v spomin na slavnega danskega pomorščaka Vitusa Beringa.

Naša kravatna je stara največ 250 let, poroča neki francoski list.

Puskasne voznice avtomobilov na električni pogon so imeli te dni v Španski Barceloni.

Bronast križ iz 14. stoletja je našel v stari navlaki župnik iz Salzatroudi pri Castellfrancu v Benetkah.

Okrog 60 prebivalcev na Švedskem izpremeni vsak teden svoja rodbinska imena.

Na 450 dni so podaljšali pred kratkim kadrsko vojaško službo na Švedskem.

130.000 znanstvenikov je dobil tekom svoje službe neki Američan kot klovn v nekem ameriškem cirkusu.

500 mrtvih in nad 4000 oseb pogrešanih sta zahtevala veliki zemeljski plaz in poplava, povzročena po potresu v perujski pokrajini Juarez.

Zdravilo, ki popolnoma ozdravi pegasti legar, je iznašel neki Nemeč, ki biva v španski Sevilji. Pridobil ga je iz posebnih rastlin.

Lesni plin iz borovcev kot nadomestek za bencin, je odkril nedavno danski inž. Bergsoe.

Železniški promet so otvorili med Budimpešto in Zagrebom v noči med 18. in 19. dec.

Skoraj 700 ha zemlje je bilo preteklo leto posejanih v Bolgariji s sojo. Ustanovili hočejo tovarno za pridobivanje olja iz soje.

Velika eksplozija je nastala v Oberriedu v Švici v tovarni za izdelovanje raket; več delavcev mrtvih.

Švedski prestolonaslednik je obiskal razstavo italijanske umetnosti v Stockholmu.

Velike tolpe sestradanih volkov prihajajo v balliške države ter povzročajo tam veliko škodo in še večji strah.

Velik podnebnik, ki ga cenijo nad 100 ton, je padel sredi decembra na zemljo v Arizoni v Ameriki.

Do višine 30.000 m hočeta poleteti v stratosfero južnoameriški inž. major Olivero in pater Puig; pomagala hosta znana raziskovalca stratosfere, belgijska profesorja Piccard in Cosyns.

Skoraj 4 milijone prebivalcev ima Danska po zadnjem ljudskem štetju; gostota znaša 89 ljudi na štiriinšestdeset kilometrov.

Novo trgovinsko pogodbo je sklenila Turčija z Romunijo.

Zavarevalnice so podvojile premije za ladje, ki vozijo po Tihem oceanu.

Kruh iz enotne mase so dobili sedaj tudi v Turčiji; sestoji iz 60% pšenične in 40% ječmeneve ali ržene moke.

Strahoten potres je zajel najjužnejši japonski otok Formoso: 1800 hiš je porušeno in nad 300 ljudi je izgubilo življenje.

Tih ocean je tako velik, da bi vanj lahko pogreznil vseh pet celin in še ne bi bil poln.

Najsodobnejši voz cestne železnice imajo v v Curihu v Švici. Tehta samo 13 ton in ima prostora za 100 ljudi.

V Švici je sedaj 5016 francoskih in 1605 belgijskih otrok-begunciev.

Velika železniška nesreča se je prigodila blizu Namurja v Belgiji. Lokomotiva in več vagonov je skočilo s tira. Bilo je 15 mrtvih in 40 ranjenih.

Za 30 milij. frankov daril je razdelil maršal Petain za božične praznike otrokom revnih in potrebnih družin.

Požar je uničil gledališče »Rossinie« v italijanskem Turinu.

Krave imajo več mleka, če pred krmljenjem poslušajo glasbo, so ugotovili — ne v Ameriki — ampak na Švedskem.

Med vsemi ptiči ima hitrostni rekord sokol-selec, so zadnji čas zapisali ameriški učenjaki.

Te dni je umrl v italijanskem Tivoliju Filippo Guglielmi, eden najpomembnejših sodobnih italijanskih skladateljev.

Nad 60 let se je prelivjal s semimi slantiki neki holandski ribik, ki je umrl te dni v 82. letu starosti.

Okrog 4 milijone kosov šteje dragocena zbirka školjk, ki ji je postal te dni lastnik živalski muzej v Rimu.

ČLOVEK IN ZDRAVJE

Kaj naj pričakujemo kadilci?

Univ. prof. dr. »Reynold Pearl« v Bostonu je po dolgih opazovanjih mnogih kadilcev in nekadilcev prisel do zaključka, da nekadilci dati žive kot kadilci. Od 100.000 nekadilcev v starosti 30 let jih je 60. leto ukaalo 66.564, od 100.000 zmernih kadilcev 61.911, od 100.000 strastnih kadilcev pa samo 46.226.

Na podlagi teh ugotovitev omenjeni zdravnik trdi, da kajenje očividno krajša življenje. Dr. Pearl je opazoval tudi vpliv težkega telesnega dela na življenjsko dobo. Trdi, da do 40. leta težko telesno delo na življenjsko dobo ne vpliva. Po 40. letu pa telesni napor v veliki meri izčrpa telesne sile in zmanjšuje upanje na dolgo življenje.

Težak otrok

V majhni vasi v bližini St. Omerja na Francoskem živi 18 mesečen deček, ki tehta že 29 kg. V splošnem imajo to težje šele otroci v desetem letu. Ob rojstvu je otrok imel normalno težo in normalno postavo, a že po enem letu je tehtal 22 kg. Neki cirkuski ravnatelj se zanje za zanima in je starišema ponudil visoko vsoto, da bi ga smel kazati v svojem cirkusu.

Detje ima v svojem telesu 270 kosti, izmed katerih se jih pa nekajčasoma skupaj spoji; tako ima torej popolnoma dorasel človek 206 različnih kosti.

Med vročičnimi boleznimi običajno izostanejo padavični napadi pri epileptikih. Zato pa se pojavijo pozneje in neredko celo v še hujši obliki.

Koža na dlani je 75 krat debelejša od kože vek.

Oči se bistrijo. Freiburški vseničiliški profesor dr. Löhlein trdi, da se bodo človeške oči z razstojnimi zahtevami vsakdanjega življenja v teku prihodnjih generacij še veliko izboljšale. Seveda bo ta razvoj individualen, odvisen od delovanja individualna. Saj sploh ne prihajamo že s popolnoma razvitim vidom na svet. Dete ne vidi v prvih tednih prav za prav ničesar. Le barvni svet je prirojen, prav tako pokončno gledanje, daš je slika na mrežnici obrnjena navzdol, dalje gledanje ene same slike navzle očem, ki vidita vsako zase. Dete težje je ocenjevanje razdalj z očmi in v tem pogledu pravi prof. Löhlein, se bo naš vid še izbistril.

Kako močni so prsti na nogi, je raziskoval Nemeč dr. Hahn. Najprej je ugotovil, da pritiska nožni palec s silo 25,7 kg. Kadar človek stoji, je seve delo manjše, pri hoji pa je pritisk palca na zemljo zelo velik, vseh celo večji od omenjenega pritiska. Pri moških znaša pritisk 35 kg, pri ženskah 29,57 kg. Pri moških je levi palec močnejši od desnega. Ostali prsti so v primeru s palcem pravi revčki. Tako pritiska prst poleg palca s silo 3 do 6 kg. Razmerno močni so drugi prsti pri otrocih. Zato otroci tako laliko stoji na prstih.

Koža izloči v 24 urah 8 do 10 g ogljikove kisline, torej približno odstotek vse množine, ki jo izločijo pljuča.

So mazači, ki so v resnici škodljivi mazači, so pa tudi močje in žene z visoko, neumljivo nardarjenostjo, ki jih imenuje samo zakon mazače, ker niso nikoli študirali medicine. Navzle temu so ti močje in žene ozdravili že neštete ljudi, medtem ko so neštete druge ljudi diplomirani, z doktorskim klobukom okrašeni sušmarji spravili v grob. Zakon skrbi pač za to po vseh pravih izdano konsesijo.

Kraljevski strokovni učenjak, Italijanski kralj in cesar Viktor Emanuel III. je svojčas po italijanskem poslaniku v Parizu izročil francoski znanstveni akademiji 18. snopišč svojega znanstvenega dela »Corpus numorum italicorum«. Kralj Viktor Emanuel je priznan poznavalec novcev. Ima dragoceno zbirko okrog 95.000 novcev. Kraljevo strokovno delo o novcih v Italiji je edino te vrste.

»Trop brez zvoncev« je najlepše branje vsake slovenske družine. Kupite to lepo knjigo!

RAOO MURNIK

Matajev Matija

VESELA NOVELA

In dočim se je ona penila od jeze in požalošala, da bi mu izvila bat, jo je on miril in tolažil, rekoč:

»Ne bodi no taka, Mica! Nikar se ne jezi, no! Odpusti moji kravi in meni, obema! In spusti fiziološko! Kaj pa, ljuba Mica, če bi ti berivko izpodjedle miši, ali če bi jo bile obrale gosienice ali razkavali vrabei ali pobila toča? Zda je že, kar je, kajneba, Mica? Usmiljena bodi, dobrega srca in dobre volje, da te bo Bog vesel, Mica! In zakaj, Mica, tako naj te vprašam, zakaj nisi zaprla vrat?«

To ponižno vprašanje je še bolj podpihnilo in podnetilo plamen Kobacajkine iht. Izprva je je kar dejalo ob besedo; in v kratkem pa se je zato gotčila z ubitim glasom:

»Zakaj pa ti nisi bolje pazil svoje šavre, zavajuh leni, ki si bolj neumen kakor tvoje živinče! Oh, moja salata! Komaj sam sebi je more privoščiti človek, pa bi jo lizkarila krava?«

»Spusti fiziološko! je prosil Matajev Matija. »Slišiš, Mica? Se zloniš jo — že poka! Potle bo škoda še večja, Miruj! Bodiva spet prijatelja!«

»Molči in drugič bolje čuvaj mrho kravjo! Kolikokrat ti je že zbežjala!«

»I saj bi ti tudi, Mica, če bi bila Dimka. Krave so že take, kaj hočemo. Vsaka krava rada malo pobezlja, če je zdrava. Če pa ni zdrava, se pa klavnor drži in se ne zmeni za nič in ne zbežlja za živnega vraga! Moja Dimka je zdrava; zato zbežlja, kadar le more!«

»Kaj mi čenčaš tukaj! je hrepela Kobacajka. »Tvoja razuzdana krava utegne pohujšati še druge, da bodo silile na vrtove. Pa jo še zagovarjaš, ti oselli! Fej! Sram te bodi!«

Ko je Mataj uvidel, da ne zaleže nobena lepa beseda nič, ni več čakal in ni rekel več ne bev, ne mev, ampak je tiho iztegnil svoja krivuljasta kolena in ubežal za Dimko Jezava Mica mu je žugala s svojim bojnim batom in razgrajala za njim s prijaznim sodelovanjem glasnih Telebanovčkov in Telebanovčic, ki so doma platno prodajali in se izza plotov in oglov pačili dolginu.

Mataj je došel kravo, ko se je mirno napajala ob potoku.

»Dimka, to pravzaprav ni bilo lepote! Jo je grajal in zgrabil za konop. »Tega ne smeš več! Tepen bi bil kmalu zavoljo tebe, veš? Le doma se pasí, doma, in todle okoli malo poskakaj zavoljo preljubega zdravja, tujo berivko pa pusti pri miru! Uživaj jo Mica Kobacajka sama, Bog ji jo blagoslovi stokrat!«

Gnal je kravo na svoj griček, jo privezal ob češnje, sam pa sedel pod senčnat oreh na klop, kjer so njegov oče svoje dni baje tako uspešno goljufali sitne komarje.

»Da ji le ne bi škodovala jeza, Kobacajki! si je mislil. »Huda je pa, huda, da! Dobra bi bila za na vojsko! Ugnala bi vse sovražnike v kozji rog s svojo fiziološko, celo pesoglavce, če jih je res kaj na svetu, he he!«

Pogledal je skozi ubito steklo in takoj zagledal veliko, golo nogo, molečo izpod postelje.

Dimka se je mirno pasla okoli drevesa, Mataj pa se je domislil berača in risa. Dolgo je premisljal to kočljivo stvar in preudarjal, ali bi šel hudobca klicati ali bi se rajši potuhnul.

»Kaj pa ti praviš, prijateljca? je vprašal, naporenega razglabljanja sit, naposled Dimko. »Ali naj grem v ris ali ne?«

Dimki je nagajala nadležna, debela muha okoli oči in ušes, zato je stresla svojo glavo.

»Odkimala mi je!« se je obradovol in si od-dahnul globoko. »Prav imaš, ljuba moja! Kaj bi hodil dražiti nevarnega peklenščaka! Še Bog, da pustí zlomek mene lepo pri miru, he he! Ne pojem v ris, ne! Saj mi ni treba hoditi! Rekel sem le Hudopisku, da pojdem, pa nikomur drugemu. Dobro. Se pa skrivaj špehomalhu, da me ne najde, ko se vrne. Potle naj me pa le išče in išče bernjavs, kolikor hoče. He he, ne izvoha me, in če se postavi na glavo! Pa pojdi on sam v ris! V Ljubljano pa že grem, v Ljubljano, da kupim Zagorjanovi Anki prav lepo pisano ruto. Tako storim, pa bo, he he!«

»Vidiš, Matija, vidiš, kibaš tudi, to je kaj dobro znamenje!« ga je sokolil berač in tlačil tobak v čedro.

Odvezal je kravico in jo odgnal v kravjak. V veži si je nacepil trsak, zakuril in si skuhal ajdovih žgancev; prinesel si je še latvico kislega mleka in kosil hitreje nego navadno.

»Zda me pa le išči, ljubi Andraž! je zamrmral z lokavim nasmehom in zaklenil vrata. Dejal si je otep slame pod posteljo, zlezal pod njo in se stisnil k zidu. Bosi nogi je previdno pritrignil k životu, da se ne bi videli izpod skrivališča.

»Morebiti pa malharja še ne botč je ugibal. »Bog daj, da bi pozabil, ali da bi se zamudil v kakšni krčmi ali kodersboditč!

Po stancil so brnelo neštevilne muhe. Vedno rahleje in nerazločneje mu je prihajala njih godba na uho in kmalu je prav sladko zaspal pod posteljo.

Popoldansko solnce se je bližalo zapadnim goram, ko se je pod Matajevino pokazala Andraž Hudopiska mala postava. Počasi jo je mahal proti bajti in se začudil, ko je našel vrata zaklenjena. Ze mu je bila na jeziku zarobiljena kletvica — kar je zvito zamežikal s stvkljatiimi očmi: iz bajte je zaslišal krepko zdravo smrčanje. Pogledal je skozi ubito steklo in takoj zagledal veliko, golo nogo, molečo izpod postelje. Speči Mataj jo je bil nevedoma iztegnil izpod zavetja.

»Aha, premislil si je in se skrli, strahopeteč! je uganil Andraž in zaklical na glas: »Matija, odprle!«

Nič se ni ganilo notri. Prosjak je porinil svojo gorjačo skozi okence in jel bunkati po posteljnih deskah.

»Le razbijaj, he he, dokler se ne naveličaš! si je mislil Mataj. Namuznil se je zadovoljno in ležal nepremično.

»Matija, odkleni noč! je kričal berač. »Kaj se valjaš o belem davi pod posteljo! Mar misliš, da ne vem, kje tišiš!«

»I, kako zlomka pa vendar veš, kod sem? je bleknul Mataj osupel.

»Zdalo te je tvoje smrčanje pa tvoja leva noga, ki ti še zdaj molí izpod postelje... če je pa desna, je pa tudi vseeno! Kaj pa vendar misliš, da se igraš, že tak star dedec, skrivalice?«

»Saj se ne! je hitel Mataj in pomolil svojo kotasto, rdečelaso glavo na sveto. »Veš, pod posteljo je hladneje, pa tudi ni toliko muh; zato sem legel semkaj malo počivat.«

»Aha, aha, že prav. Le odprle!

Ves prašan in pajčnast se je skobacal Mataj iz skrivališča in hitel odklopat. Šla sta v sobico.

»No, tukaj sem spet,« se je hudomušno smehljaj Andraž. »Lej, prinesel sem ti mačjo kost in leskovke, kakršnih ti bo treba nocoj.«

»Hm, ničesar mi ne bo treba,« je odvrnil Mataj z veliko muko in umikal pogled.

»Kaj? je vzklil berač nejevoljen in vrgeš svoj velikanski slannik po mizi.

»Ne maram v ris,« je s kislim obrazom ponavljaj Mataj in se v zadregi prijel za debeli nos.

»Ne maraš! je vzkipej Andraž. Pogledaval ga je pisano in jezno trikal s palico ob tla. »Kaj češnjaš! Snoči si obetal, da pojdeš, danes pa nankrat, da ne! To je pa vendar več kakor čudno! Besedo hočeš sнести — sram te bodi! Ali si mož ali nisi? Kaj? Ali se bojiš? Močan si kot topničarski konj, pa si tak zajec! Mene poglej, mene, kakšna suša sem revna, pa se nisem nič bal hudiča! Ne bodi no taka babu babasta!«

Hudopisk je sedel na klop, si otiral potno čelo in odganjal muhe; Mataj je stal pred njim kakor karan učener pred učiteljem.

»Oh, Matija, ne bodi no tako prebito neumen, lepo te prosim! mu je prigovarjal Andraž prijazneje. »Sam sebi ne privoščiš dobrote! Kako le moreš biti tak svojeglave? Ali sem ti zastoj govornil večraj vse popoldne v mlinu, da sem si skoraj izbral jezik? Ali sem zastoj zapal danes tako daleč po kost in šibe. Mar me hočeš imeti za norca? Bodi no pameten! Zda mi daj pa kaj mokrega, Matija, strašno sem žejen. In ven pojdiva, tukaj je preveč muh.«

Poparjeni Mataj je vzel brinovec iz skrinje in šla sta sedet na klop pod košati oreh. Hudopisk si je takoj postregel z žganjem.

Okrogli oblaki s svetlimi robovi so stali skoraj nepremično na sinjem nebu. Rahla sapa je razganjala vročino; suhi zrak je zaplavljal sveža vonjava gozdne smole. Jata divjih golobov se je vzdignila z njive, se zasukala in odletela proti hosti. Kroginkrog so godji neuradni čirički. Kraj koč se ogrebale kokoši prho prst in se kopale v pesku in sipini odluščenega klaka. Krasan dan je svetil nad tihimi gozdi; sence so se širile proti izhodu in v krotkejšem sijaju so sevala žitna polja in livade.

»Na, pij tudi ti, Matijec! mu je ponudil Hudopisk steklenico, kakor bi bil on gospodar in Mataj gost. »Le privoščij si ga! Le he!«

»Matija, ali mi kaj zaupaš ali nič? je nadaljeval Andraž, ko sta se okreptala oba.

»Seveda ti zaupam.«

»Ali moreš reči, da sem ti želel kdaj kaj slabega?« (Nadaljevanje prih.)

»Lej, prinesel sem ti mačjo kost in leskovke, kakršnih ti bo treba nocoj.«

VEČ VESELJA NA SMUČEH

Kdor je imel že nekaj dni na nogah vitke čilce in se sproščal na njih po zasneženih klančkih, kdor je oral nepobojno smedeno odso po poljih ali gozdovih, tisti pa tisti, ki se je že enkrat povzpeli s smučmi v gore in se naučil krasot zimске narave, je postal navdušen smučar. Ko torej pišem, smo v Ljubljani že vedno brez snega, vendar vem, da snega ste in tisto otrok o svojih smučeh, s katerimi boste pobili pod Tivolij ali na Rožnik, na Grad ali Golovec, čim bo zapadle dovolj snega. Prav tako se veselijo za sneg tudi odrasli, ki sedijo ves teden v postarini ali delavnicah in komaj čakajo, da bodo lahko brez skrbi pobili v goščo naravo. Ljudje se veselijo smučanja, veselijo se ne tudi pravilne rimske pokrajine, ko pokriva sneg polja in gozdove; komaj čakajo, da bodo spetali mimo dreves, obloženih s belimi blazinami, ali pa da bodo obdvojali v rju blesteče se veje in vejice.

Bralcem »Domoljuba« smo že zadnjič napisali nekaj osnovnih navodil za smučanje. Povedali smo, da lahko izdelajo preproste smuči doma in da se lahko tudi sa- ti vadijo v holi na smučeh in smučih. Tokrat želimo prav posebej poudariti, da je smučanje tisti za mladino zelo priporočljiv šport. Posebno veselje imajo s smučanjem ubrni ljudskih kol, katerim lahko izdelava vsak oče domače smuči. Za to sta potrebni dve jesezenci deski, ki jih primerno obdelamo in zakrivimo, za noge pa pritrjemo močan jermen. Za otroke se taka igrača najbolj dragocena.

Veseli tovariši s smuku.

Zadnjič smo se seznanili s holo po ravnini, pa tudi s holo navzgor, z obračanjem na mestu in s smučanjem navzgor. Kdor se je pridno vadil, se je lahko naučil vsega tega v enem samem tednu. Danes se bomo seznanili še z drugimi načini holo navzgor, na tudi s smučskimi lokci in drugimi vajami za srecne smučarje.

Navzgor lahko hodimo na smučeh tudi tako, da delamo stopničev. Če stojimo na primer vodoravno na pobočju, se lahko vzpenjamo predno navzgor pot; najprej pristopimo na pr. z desno nogo z breg, za tem pristopimo še levo in nadaljujemo tako z vzpenjanjem vedno višje.

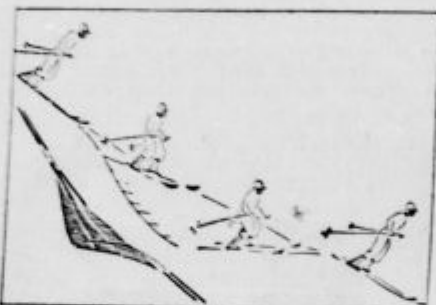

Dva načina vzpona: stopničasti korak in holo z razkrova.

Kako pa bomo hodili s smučmi po klančkih, ki se ožji kot se smuči dalže? Tudi to ni težko. Smuči bomo obrnili navzgor, tako da sta peli skupaj, lopatici pa narazen in bomo tako raz-

kočeni nastavljeni dlake pri vzpenjanju po klančevih. Pomagali pa si bomo tudi s palicami, da nam ne bo drsele nazaj.

Vem, da vas zanima, kako se boste učili smučskih zavojev, katere ste opazili pri dobrih smučarjih. Sploh zavijati se bo navadil le tisti, ki se je dobro seznanil s letnim smučkom naravnost. Najbolji zavoj za mlade smučarje je kristijanija, katere vodilo na silici. Kristijanija je smučki zavoj ali lok, pri katerem se razkrižimo smuči, pač pa jih držimo vzporedno in hitro skupaj. S kristijanijo se lahko izognemo raznim preprekam, ki nam stojijo na poti. Začetnik mora vaditi kristijanijo na smučih, ki je dobro slepčano in gladko. Najprej mora poskušati razkrižati smuči v izteku. V ta namen se naj spošča po izmernem

Kristijanija za začetnike.

klanču. Pri tem mora imeti mehka kolena. Ko pride na ravnino, zamahne s telesom v levo stran (če hoče izvajati kristijanijo v levo) in skuka obrniti tudi smuči. Pri tem mora biti ves čas naprej nagnjen in si mora prizadevati, da bi vsaj malo podrla predno. To držanje je valžno, ker razvija občutek za kristijanijo.

Podroben opis začetniške kristijanije vidimo na priloženi risbi. Najprej vidimo smučarja, ki se spošča po strmini poševno proti levi strani. Opaziti boste, da ima kolena upognjena, ves je nagnjen naprej, roki pa ima lahko razširjeni ob telesu. Trenutek zatem že vidimo, kako se obrača v levo in potiska smuči predno proti strmini. Zatem malo podri in končno spet smuči naprej. Na desni strani risbe vidimo smučarja v kitih fazah kristijanije, na levi pa sledove smuči v snegu. Opisani način zaustavljanja in spreminjanja smeri je treba veliko vaditi na levo in desno stran, na tudi na vedno težji strmini.

Prva športna kristijanija se je malo razlikuje od zgoraj opisane. Smučati moramo v prožnem čepanju in se tako močno nagniti naprej, da pritisemo na sprednje dele smuči, radnje pa razbremenimo. V trenutku, ko se želimo obrniti, se dobro, da se prožno dvignemo, da s tem zmanjšamo pritisk na smuči. Dvigniti se moramo tako, kot da bi hoteli poskočiti. To je nalagodnejši trenutek za obrat. V hipu, ko smo se vpravili, obrnemo telo in smuči v levo (desno) stran, potisnemo levo (desno) smučko spet naprej in nadaljujemo s smukom v novi smeri.

Istodobno, ko se je smučar seznanil s kristijanijo, mora začeti tudi s pluzno tehniko. Na lepen in lahkem smučišču mora poskusiti smučiti v plugu; previdno mora razširiti zadnje dele smuči (s petami potiska na veni) in nadaljevati z vožnjo, pri kateri tvorita smučki obliko pluga. Plug je posebno vreden za starejše smučarje, ki se niso vadili kot otroci in ki navadno ne napredujejo tako dobro, da bi se navadili tekmovalne tehnike. Plugi se učimo zaradi tega, ker je uporaben za zaustavljanje vožnje in ker je podlaga za tako zvane spluzne zavojce in spluzne lokece.

Kaži bralc! še vedo, da morajo pri plugu razširiti smuči, obenem pa gledati na to, da sta krivini smuči blizu skupaj. Ko tako orjemo v snegu, imamo kolena upognjena, teža telesa pa se bo zgodila, če bomo prenesli vožnjo telesne teže na levo nogo? Če že ne morete odgovoriti,

vas vprašam še enkrat: »Kaj bi se zgodilo, če bi prenesli vso težo telesa na levo nogo? Začetnik bi pri tem padel, izrujen smučar pa bi nadaljeval z vožnjo v novi smeri, in sicer v smeri leve smuči. Smučal bi torej v desno stran. Tako spreminjanje smeri nima praktičnega pomena, pač pa je valžno, da se navadimo prenašati težno telesno težo na eno smučko. Torej: če smučamo v plugu in prenesemo vedno telesno težo na levo smučko, bomo smučali več ali manj v smeri leve smučke in bomo izvedli pluzni zavoj v desno stran.

Vse smučke zavojce morate vaditi na obeh straneh. Če boste pri tem vztrajali, boste kmalu znali zavijati v plugu zdaj na levo, zdaj na desno.

Pluzne zavojce, katere smo pravkar opisali, izvajamo navadno v počasni vožnji. Izrujenji smučarji pa bodo storili korak naprej in se bodo vadili tudi v pluznem bloku. Kakšen je ta lok, bomo takoj videli. Predstavljajte si, da smučate poševno po strmini z desne strani proti levi, radi pa bi se zaobrnilli na desno stran. Dovolj je, da podršate z levo smučko v levo (krivine smučki ostanejo skupaj) in napravite tako le polovico pluga, zatem prenesete težo telesa na levo smučko, se obrnete v desno stran in pritegnete le desno smučko k levi in nadaljujete spet v smuku naprej v novi smeri. Lok, ki je podoben pluznemu zavoju, izvajamo v hitrejšem smuku in tudi

Smučarji v plugu.

v težjem snegu. Še lepša pa je pluzna kristijanija, pri kateri zavijemo v novo smer še hitreje.

Omejen prostor nam ne dopušta, da bi opisali vse načine zavijanja na smučeh. Priprani pa smo, da je v vsakem slovenskem kraju tudi nekaj izrujenih smučarjev, od katerih se bo naša podjetna mladina učila tudi vrhunske smučke tehnike. Za mlade začetnike je zelo valžno, da se navadijo pogumnih smukov in tekočih kristijanij, ki so podlaga za tekmovalno smučanje. Dodati moramo še to, da ni priporočljivo vaditi

Skok čez smučko.

vedno na istem klanču, temveč v zvezi z izleti v gore. Na izletih se smučar utrdi in okrepi, navadi se pravilne holo navzgor, pri povratku v dolino pa ima dovolj priložnosti, da se irti v pluznih zavojih in lokih ter v kristijanijah. Veliko več veselja na smučeh bo imel tisti, ki bo usmeril svoje dlake proti vrhovom gora, kjer se bo naučil rimskega sonca in najlepše smuke.

Volna iz lesa. Iz avstralskega Melbourne poročajo o izumu umetnega tvoriva, ki je povsem podobno ovčji volni. Izumitelji je neki knež, ki je prejel študijski kemijo in čigar ovčje čredo je uničila neka kuga. Kolikor je razvilovo iz poročil, se da ta umetna volna prav tako dobro obdelati kakor naravna, je prav tako mehka in trpežna in celo po cenah lahko tekmuje s naravno volno.

Edmund de Amicis:

Očetov bolničar

Nekega deževnega jutra v marcu mesecu je vstopil v Romarsko bolnišnico v Neaplju kmečko oblečen deček. Njegova obleka je bila vsa premočena in blatna. Pod pazduho je imel majhen sveženj. Približal se je vratarju, mu podal neko pismo in vprašal po svojem očetu. Njegov lep ovalni obraz je bil zagorel. Njegove oči so bile zamišljene, med debelimi, na pol odprtimi ustnicami pa so se svetili lepi beli zobje. Prišel je iz neke vasi v okolici Neaplja. Njegov oče je odšel pred letom iskati delo v Francijo in se je pred kratkim vrnil v domovino. Izkreal se je pred nekaj dnevi v Neaplju, toda tukaj je nenadoma zbolel. Komaj je še utegnil sporočiti svojcem, da se je vrnil in da odhaja v bolnišnico.

Njegovo ženo je to sporočilo hudo zadelo. Rada bi bila takoj odšla v Neaplje, toda imela je bolno hčerko in tudi najmlajši sinček je bil še premajhen, da bi ga mogla pustiti samega. Poslala je torej v mesto najstarejšega otroka. Dala mu je nekaj denarja in mu naročila, naj pomaga očetu, če bo treba. Deček je odšel peš v 10 milj oddaljeno mesto.

Vratar je z očmi preletel pismo, nato je polical nekega bolničarja in mu naročil, naj odvede dečka k njegovemu očetu.

»Kateremu očetu?« je vprašal bolničar.

Deček je, trepetajoč od strahu, da bo slišal kakšno žalostno novico, povedal očetovo ime.

Bolničar se tega imena ni spominjal.

»Star delavec, ki je prišel od zunaj?« je vprašal bolničar.

»Delavec, da,« je odvrnil deček vedno bolj zaskrbljen, »toda ne zelo star. Prišel je od zunaj.«

»Kdaj je prišel sem?« je še vprašal bolničar.

Deček je pogledal pismo.

»Mislim, da pred petimi dnevi.«

Bolničar se je nekoliko zamislil. Nato pa je dejal, kakor da bi se nenadoma domislil:

»Ah, saj rest! V sobi številka štiri, zadnja postelja.«

»Ali je zelo bolan? Kaj mu je?« je s strahom vprašal deček.

Bolničar ga je pogledal, ne da bi mu odgovoril. Nato pa mu je dejal:

»Pojdi z menoj.«

Odšla po stopnicah, nato pa po dolgem hodniku. Kmalu sta se znašla pred odprtimi vrati velike sobe, kjer so stale bolniške postelje v dveh dolgih vrstah.

»Priidi!« dejal bolničar dečku in vstopil. Deček se je opogumil in mu sledil. S strahom se je oziral na desno in levo, kjer so ležali bolniki, vsi upadli. Nekateri so imeli zaprte oči in se je zdelo, kakor da bi bili že mrtvi. Drugi pa so strmeli vanj s široko odprtimi očmi, iz katerih je odseval strah.

Nekateri so jočali, kakor otroci. Soba je bila temna, zrak je bil prepojen z različni zdravili. Dve usmiljenki sta hodili od postelje do postelje, noseč v rokah male stekleničice z zdravili.

Ko je bolničar dospel na konec sobe, se je ustavil poleg neke postelje, odgrnil zaveso in dejal:

Deček je bruhnil v jok, spustil sveženj na tla, naslonil glavo na bolnikovo rumo in ga prijel za roko, ki je brez moči ležala na odeji. Bolnik se ni ganil.

Deček se je dvignil, pogledal očeta in znova zajokal. Tedaj pa ga je bolnik pogledal in zdelo se je, da ga je spoznal. Toda njegove ustnice so ostale negibne.

Ubogi atek, kako se je spremenil! Sin bi ga nikoli ne bil spoznal. Njegovi lasje so postali beli, zrastle mu je brada, njegov obraz je bil zabuhel, oči so postale čisto majhne, ustnice debele. Vse poteze na obrazu so se spremenile. Samo čelo in obrvi so bile takšne kakor prej. Dihal je s težavo.

»Atek, moj atekte je dejal deček. »Jax sem, ali me ne poznaš več? Ciril sem, tvoj Ciril. Prišel sem k tebi, ker me je poslala mati. Pogled me! Ali me ne poznaš več? Reci mi samo eno besedo!«

Bolnik ga je nekaj časa pozorno gledal, nato pa je zaprl oči.

»Atek, ateki Kaj ti je? Saj sem vendar tvoj mali!«

Bolnik se ni več ganil in je še vedno dihal s težavo.

Deček je vzdihnil, primaknil k postelji stol, sedel nanj in čakal.

»Gotovo bo prišel kakšen zdravnik tod mimo,« si je dejal. »Povedal mi bo, kaj je mojemu očetu.«

Sklonil je glavo in se zamislil. Njegove misli so bile žalostne. Spominjal se je, kako se je poslednjič poslovil od svojega očeta na parniku, ko je odhajal v tujino; kako je družina takrat upala, da bo na tujem našel srečo; kako se je mati prestrašila, ko je dobila očetovo pismo. Mislil je na smrt; videl je svojega očeta mrtvega, mati je bila oblečena v črno, družina pa bo padla v revščino, večjo kakršna je bila prej.

Dolgo časa je sedel nepremično in s sklonjeno glavo. Nenadoma pa je nekdo prav na lahno položil roko na njegovo ramo. Deček je vztrepetal in dvignil glavo. Bila je usmiljenka.

»Kaj je mojemu očetu?« jo je nemudoma vprašal.

»Ali je to tvoj oče?« ga je ljubeznivo vprašala redovnica.

»Da, moj oče je. Prišel sem sem, da ga poiščem. Kaj mu je?«

»Pogum, deček!« je dejala usmiljenka. »Kmalu bo prišel zdravnik.«

Odšla je, ne da bi še kaj pristavila.

Pol ure pozneje je zabnel zvonček in deček se je ozrl proti vratom. Videl je prihajati zdravnika s asistentom. Sledila sta jima usmiljenka in bolničar. Začel se je zdravniški pregled. Skupina se je ustavila pri vsaki postelji. Dečku se je zdelo, da čaka že celo večnost. Čimbolj se je bližal zdravnik, toliko bolj se je dečku stiskalo srce. Končno je dospel do sosednje postelje.

Zdravnik je bil star, visoke in sključene postave ter resnega obraza. Preden se je oddaljil od sosednje postelje, je deček vstal in ko se je zdravnik približal postelji njegovega očeta, je začel zopet jokati na glas.

Zdravnik ga je pogledal.

»Sin je tegale bolnika,« je pojasnjevala usmiljenka. »Dospel je danes jutraj.«

Zdravnik mu je položil roko na ramo, nato pa se je sklonil nad bolnika, mu potipal žilo, nato pa se je vprašujoče okrenil k usmiljenki.

Ta pa mu je odvrnila:

»Nič novega.«

Zdravnik je nekaj časa gledal zamišljeno bolnika in nato dejal:

»Nadaljujte kakor do sedaj.«

Tedaj pa se je deček opogumil in vprašal s težavo, zadržujoč solze:

»Kaj je mojemu očetu?«

»Pogum, mali!« mu je dejal zdravnik in mu zopet položil roko na ramo. »Tvoji oče je sicer hudo bolan, toda še vedno je upanje, da bo ozdravel. Le ostani pri njem. Tvoja bližina mu bo gotovo dobro dela.«

»Toda ne pozna me!« je ves obupan vzkliknil deček.

»Spoznal te bo... mogoče jutri. Upajmo, da se bo bolezen obrnila na boljše. Nikar ne jokaj! Bodi pogumen!«

Deček bi bil rad še več vprašal, toda ni si upal. Zdravnik je odšel.

Tedaj pa je deček začel svojo bolničarsko službo. Ker ni mogel storiti drugega, je bolniku popravil oedejo, dotaknil se je od časa do časa njegove roke, podil je mušice, ki so bolnika nadlegovale. Če je bolnik zastokal, se je sklonil nadenj in ga vprašujoče gledal. Ko je usmiljenka prinašala zdravila, ji je jemal kozarec ali šlico iz rok in sam dal zdravilo očetu namesto nje.

Bolnik ga je včasih gledal, toda ni bilo videti, da bi ga bil spoznal. A gledal ga je vedno bolj pogosto, posebno kadar si je deček z robcem zakril oči, kjer so se skoraj neprestano blestale solze.

(Nadaljevanje prih.)

Vsak »Domoljubov« bralec naj kupi prelepo knjigo naših planin »Trop brez zvoncev«! — Stane le 5 lir!

Kako je Marija sejala?

Ko je Devica Marija bežala z Jezuškom in s sv. Jožefom v Egipt, je naneslo, da je bila čez noč pri razbojnikih, kjer pa se ji ni zgodilo nič žalega. Zjutraj je spočila zavila na polje. Njiva so bile že zorane, a posejane še ne.

Kam naj bi se skrila na planem, kam naj bi bežala pred zasledovalci? Rabi ji, ki so pomorili toliko nedolžnih otrok, dreve za njimi, da bi tudi božje Dete ne ušlo smrti.

Devica Marija in sv. Jožef bežita z njim po mejah med zoranimi njivami. Spotikata se ob kepe, a ne postajata, ker se jima mudi naprej, naprej! Zakaj za njima gre groza, preganja jih sam kralj Herod.

Na ozarsh so zagledali na sosednji njivi kmeta, ki je sejal pšenico. Devica Marija mu ja zasklicala:

»Bog blagoslovi, ljubi kmetič!«

»Bog dal, ljuba žena,« ji je odvrnil sejalca.

Nato je Marija spregovorila:

»Danes sejaš, jutri boš žel.«

»Na srečo bi ti bilo, če bi jo imel že jutri zrelo požeti,« ji je dejal mož.

Tedaj je Devica Marija dala Jezuška Jožetu, sama pa si je opasala sejalnico. Stopala je po razorih in z drobno roko sejala zrnje po zoranih brazdah. Kamorkoli je vrgla perišče zrnja, povsod je v en mah pognalo iz tai zeleno žitno bilje in se veselo zazibalo v vetru. Ko je posejala kmetu njivo od ozar do ozar, mu je rekla:

»Boš videl, da boš danes žel.«

Dobrotljivo se je nasmejala začudenemu možu, vzela Jezuška spet v svoje naročje in se po stezi med njivami napotila v vas. Kmet pa je strmel, zdaj v čudežno pšenico, zdaj v ljudi, ki so imeli več moči do zemlje ko samo sonce. Pogledal je proti nebu, da bi videl, če niso nemara še angeli prišli iz nebes. Ni in ni mogel razumeti, le čudil se je in ugibal: »Ali sanjam, ali je vse to zares?«

Nazadnje se je le domislil, kdo je storil ta čudež. Tedaj je pokleknil in se sklonil nizko k zemlji. Trkal se je na prsi in ponavljal: »Gospod, bodi zahvaljen, zahvaljen, zahvaljen.«

Izpolnilo se je tudi, kar mu je obljubila najsvetejša Devica. Pšenico, ki mu jo je zjutraj posejala, je na večer že žel. A komaj je je našel za nekaj snopov, so se med divjim vikom in krikom pripodili po poti od gozda sem kraljevci biriči.

»Hej, ti tam, hej!« so se grozeče zadržili nanj. »Ali nisi morebiti videl iti tud mimo moža in mlade žene z otrokom v naročju?«

»Videl,« je odgovoril žanjec.

»A kdaj, kdaj?« so hoteli vedeti.

»O, to je bilo pa onkrat, ko sem tole pšenico sejal.«

»Tačas si jih videl? Potlej se pa res ne splača, da bi jih tulo iskali.«

Pravnih rok so se vrnili, odkoder so prišli. Zakaj kmet jim je vzel vse upanje, da bi mogli dohiti ubožnike. Sveta družina je bila tudi rešena daleč, daleč. Sam Bog je spremljal preganjati tri, da so varno potovali.

Z Novim letom z novo srečo!

*Ko opolnoči
ure glas doni,
se nam časi spremene.
Staro leto je minilo,
novo nam je nastopilo,
kakor blisk goreč,
ho je staro preč
in nazaj ne bo ga več.*

Praznovanje Novega leta sega v daljno preteklost. Njegovega začetka so se spominjali že stari narodi, kakor n. pr. Grki in Rimljani, vendar ne vsi istočasno in na isti način. Uvedba gregorijanskega koledarja je Novo leto postavila za katoličane na 1. januar in mu dala z vključitvijo praznika obrezovanja Gospodovega tudi versko-cerkveni pomen. Zadnji dan leta je po naših cerkvah služba božja z zahvalno pesmijo in ponekod tudi s primernim nagovorom.

Običaji v začetku Novega leta, oziroma na njegov predvečer so med različni narodi in verami kaj različni.

Pri Slovencih je pred Novim letom drugi sveti večer. Verne slovenske družine obidejo z blagoslovljeno vodo vso hišo ter poškrope z vodo in po-

kade s kadilom vse stanovanjske in druge prostore. Pri tej prisrčni domači slovesnosti molijo veselil del rožnega venca. Nato poredijo okrog jaslic, pojejo lepe božične pesmi in igrajo razne igre. Tudi na jabolka, orehe in druge dobrote ne pozabijo. Mnogi topijo svinco, ki ga nato mečejo v mrzlo vodo in po predmetih, ki pri tem nastanejo, sklepa-jo o bodočnosti posameznika. Koledniki, kot Trije

kralji ali drugače opravljeni, pa romajo od hiše do hiše, pojejo razne prigodnice in zbirajo koristna darila in denar, ki si ga na koncu razdele. Ko odbije ura 12, si družinski člani voščijo drug drugemu veselo novo leto, nakar odidejo k počitku.

Tudi pravoslavni imajo na predvečer prihoda novega leta, pa tudi na sam novoletni dan svoje posebne običaje.

Ko sem bival svoje dni na pravoslavni zemlji, se še dobro spominjam takega novoletnega jutra. Ležal sem v postelji. Stirje dečki so prišli v sobo

s košarami, napoljenimi z žitom, in so začeli mene in posteljo precej na debelo posipati s pšeničnim zrnjem. Pri tem so peli nekako sledeče:

Po polju, po polju
je hodil Gospod,
Devica Marija jesti nosila,
Boga je prosila:
naj rast dá pšenici
in vsaki pašnici.
Vas pozdravljam pred vsem svetom
s srečnim novim letom.

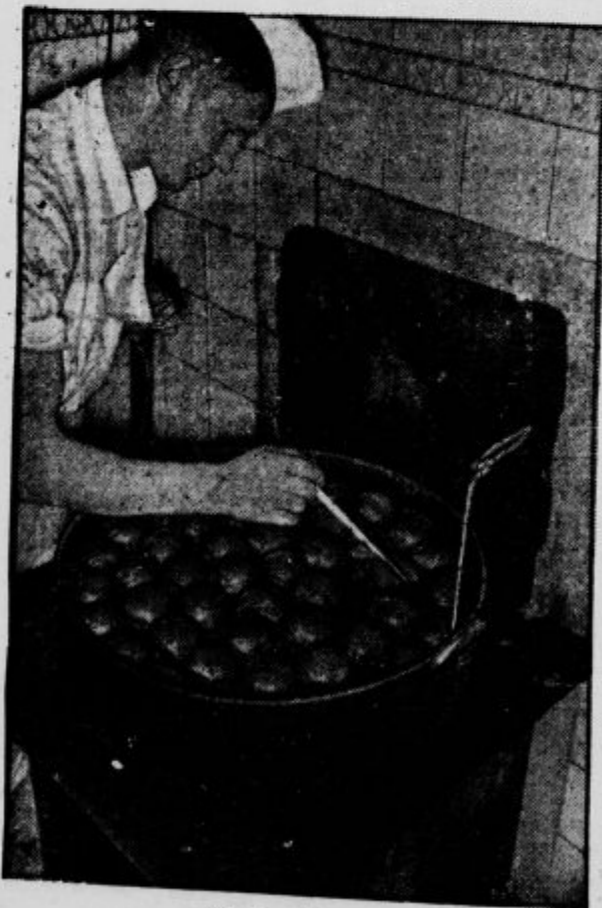
Velik del mestne gospode je leto za letom pričakoval Novo leto s plesom, pijančevanjem in z izzivalnim razkošjem, ne meneč se za množice stradajočih in slabo oblečenih. Zdaj je hvala Bogu v tem pogledu nekoliko drugače. Naj bi tako ostalo tudi tedaj, ko bo vojne vihre konec, po načelu: Kdor ima kaj več, naj dá tistim, ki nimajo. Tako bomo vsi zdaj in v bodoče najlepše in najbolj zaslužno proslavili prihod Novega leta, ki naj prinese spoštovanim čitateljem »Domoljubac« pravi mir in obilo božjega blagoslova ter z njim tesno povezano največjo srečo za časnost in večnost. Tako bodi!

Prerokovanja pri raztopljenem svinču.

Tisočim in tisočim
bo tudi letos oznanil zvon zadnje Novo leto.

Silvestrovi krofi.

Staro leto se poslavlja.

Vlivanje svinca na Silvestrovo.

Bolgarski koledniki.

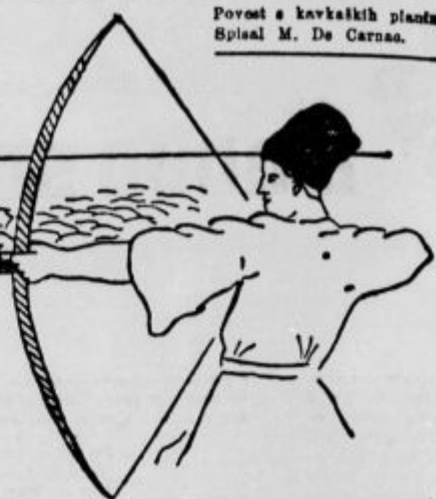
Vsak bi ga rad vzel — prašička namreč.

Nato se je znova spravila k pisanju. Toda glava ji je postajala vedno bolj težka in le s trudom je še mogla imeti odprte oči. Vendar se ji je še posrečilo dokončati pismo. Hotela ga je še enkrat prečitati, zato je sedla na posteljo. Toda ni ga

zamorkinih rokah. Ta jih je z vidnim zadoščenjem nekaj časa stiskala v pesti, jih nato zvila v klobčič in vtaknila v vrečko ob svojih nogah.

Deklica pa ni čutila ničesar. Spala je trdno in niti v sanjah ni slutila, da je izgubila svoje krasne

Povost s kavkatkih planov.
Spisal M. De Carnoo.

SREBRNA OPANKA

mogla prečitati do konca. Vsa izmučena se je vlegla in si dejala:

»Stekla se bom pozneje. Sedaj sem preveč utrujena.«

Imela je le še toliko moči, da je spravila pismo pod blazino, nato se je obrnila proti zidu in zaspala.

V polsnu se ji je zdelo, da sliši sladko zvonjenje zvonov... Odkod neki prihaja to zvonjenje? Toda kmalu ni slišala več niti zvonjenja. Težak sen jo je objel...

Ure so minevale. Odbila je devet in nočni stražnik je počasi korakal mimo okna. Nadgije pa je trdno spala. Ze dolgo ni spala tako trdno kakor nočjo...

Ura je bila deset in enajst, mala Nadgije ni slišala ničesar, niti ne, da so se počasi odprla vrata... Ni videla Našje, ki se je tiho priplazila v sobo. V eni roki je držala svetilko v drugi pa velik zavoj in preko roke ji je visela temna odeja... Deklica ni slutila, da se je zamorka ustavila poleg postelje in da jo sedaj gleda z velikim veseljem.

Cemu neki se je približala mizi, na kateri je večerja še skoraj nedotaknjena? Dvignila je pokrov posode za čaj, pogledala vanj in zamrmrala: »Prazna!... Tako je pravi!...«

Vrnila se je zopet k postelji, se sklonila nad spečo deklico in ji zašepetala:

»Prihajam pote, mala Nadgije. Ali ne moreš vstati?... Ti bom pomagala... Glej, tako si nerodna, kakor kakšna punčka iz blaga... Pomagala ti bom, da se pripraviš na pot.«

Z vidnim zadovoljstvom je zamorka odvezala zavoj in potegnila iz njega progasto haljo. Nato je začela elati svojo žrtve, ki je ostala popolnoma negibna kakor da bi bila brez življenja. Ko ji je odvezla lepo svilenko obleko, jo je oblekla v haljo, katero je prinesla s seboj.

Snela ji je zapestnice z rok in ji odpela dragoceno ogrlico. Pri tem je hudožno godrnjala:

»Vsega je konec, mala princeska!... Konec je tudi tvoje bele lepote... Vse boš izgubila... Sedaj še laze...«

Položila je deklico zopet na posteljo in potegnila blazino izpod njene glave. Pri tem pa je padlo na tla pismo, katerega je deklica pripravila za Valjino mater.

Oddaljila se je, da bi bolje opazovala uspeh svojega dela.

»Glej, glejte je vzkliknila zamorka. »Hotela si pisati Fatmi? Toda kako neki bi bila pismo odpisala?«

Hotela ga je raztrgati, toda premislila se je in ga spravila v žep, da ga prebida, kakor hitro bo utegnila.

Razpustila je deklici laze, jih prijelaz z levico, v desnico pa je vzela velike škarje in čez nekaj hipov so dekličini prelepi lasje odrezani ostali v

lase, katere je njena mamica tolikokrat božala s tako nežno ljubeznijo.

Iz vrečke, v katero je spravila laze, je zamorka vzela posodo z nekim črnim mazilom. Z majhno krpo je vzela mazilo iz posodice in začela z njim mazati spečo deklico po obrazu. Prav kmalu je dekličin obraz postal podoben njenemu. Nato ji je namazala še vrat, roke in noge

Ko je končala svoje delo, je deklici ovila okoli glave svilenko ruto v kričečih barvah in se je nato nekoliko oddaljila od postelje, da bi iz večje razdalje opazovala uspeh svojega dela.

Ali je ljuba Nadgije, ta mala zamorka z zaprtimi očmi, ki je podobna kipu iz črnega marmorja?... Kakšna sprememba! Kaj je še ostalo od nežne in cvetoče deklice?... Samo še plemenite poteze obraza ter lepo oblikovan vrat in roke.

Našja je pospravila vse svoje stvari, položila deklico na odejo, katero je prinesla s seboj, in stopila k omari, kjer je Nadgije imela spravljeno svojo obleko in perilo.

»Tudi oprema je v pogodbi,« je mrmrala in zvila skupaj nekaj perila.

Zavoječek je položila deklici na kolena, nato pa jo je zavila v odejo. Preden ji je pokrila tudi glavo, ji je dvignila trepalnice. Dekličine oči so ostale negibne. Sklonila se je nad njo in poslušala, če ji še utripuje srce.

»Nekaj ur boš kakor mrtva. To pomeni, da je napoj bil zelo dober in da je čarovnica prav napovedala... A sedaj, z bogom, mala princeska!... Moram te poljubiti, da bom videla, če barva dobro drži.«

Zakrohotala se je in pritisknila svoje debele ustnice na dekličino čelo, ki je sedaj bilo črno, kakor ebenovina.

»Prav ničesar ne čutiš, golobčica mala... Kako sladko spančkaš!... Videti hočem, če se boš sedaj zbudila...«

Pri teh besedah je udarila deklico po licu s takšno silo, da se je njena glava nagnila na stran.

»Cudovito!... Vse sprejema brez godrnjanja... udarce in poljube... Ta čudodelni napoj je zares vreden denarja, katerega sem morala dati zanj.«

Zamorka se je približala vratom in jih tiho odprla. Nato se je vrnila k speči deklici in jo vzela v naročje.

Tiho se je splazila iz sobe in dospela preko hodnika do glavnih vrat, ki so bila priprta. Odpahnila jih je z nogo in stopila s svojim bremenom na prosto. Previdno je zapahnila vrata za seboj.

Na cesti je vladala skoraj popolna tema. Le medel odsvit zvezd jo je osvetljeval. Našja je hitela ob hišah vzhod in trdno držala svoje breme, ki je bilo vse prej kot lahko.

Ob Bosporju je vse mirno in tiho. Nemirna površina morja se svetlika, nekeje v bližini se začeli tiho udarjanje vesel. Nenadoma se je poleg čakačje zamorce ustavljal majhen čolniček. Iz njega je stopil nek moški in se približal zamorki.

Ne da bi spregovoril besedico je razkrl obraz deklice, katero je Našja še vedno držala v naročju, in ga ji osvetlil z žepno svetilko.

»Črna deklica?... Prav... Daj mi jo takoj, ker se mi zelo mudi.«

Najprej ni izročile vsoto, za katero sva se domenila,« je dejala z ukazujočim glasom Našja.

Mož je potegnil iz žepa veliko mošnjo in vzal iz nje pest srebrnikov, katere je pomolil zamorki. Tej so se zabisknale oči, vendar pa je zamrmrala:

»Malo je za blago, kakeršnega ti prinašam.«

»Dobiš toliko, kolikor sta se domenila z gospodarjem.«

Spravil je mošnjo, podal zamorki denar, katerega je še vedno držal v roki, in pristavil:

»Tu imaš plačilo. Daj mi sedaj zavojček!«

Zamorka mu je izročila spečo deklico.

»Ko se zbudi, ji daj pitje,« je dejala in mu po-

dajala majhno stekleničico, v kateri je bila neka svetla tekočina.

»Vtakni mi jo v žep.«

Mož je s svojim bremenom stopil v čoln, ki se je močno zazibal. Previdno je položil svoje breme na zadnji del čolna. Skrbno ga je naravnal, odkril deklici obraz, nato pa sedel na sprednji konec in prijel za vesla.

Počasi in tiho se je čoln začel oddaljevati od brega. Našja pa je nekaj časa stala nepremično in gledala za njim. Kmalu se je izgubil v nočni temi in tudi šum vesel je utihnil.

Zamorka se je oddahnila in se naglih korakov vrnila proti domu.

Hitel je tik ob hišah.

Ko se je Nadgije zbudila, so zvezde še obledele. Zganila se je in se hotela dvigniti. Zdi se ji, da je popolnoma brez moči... Čoln se narahlo ziblje... Hladen vetrič pihlja in jo boža po obrazu... Kakšno obrežje se beli tam v daljavi, ki se zdi skoraj kakor da bi bilo popolnoma zavito v meglo?... Kaj naj pomeni ta senca pred njo, ki se neprestano sklanja naprej in nazaj ter nič ne govori?

Deklica hoče dvigniti roke k obrazu, toda ne more se niti ganiti... Vsa izmučena znova zapre oči. Tudi misli ni more čisto nič... Čez nekaj časa zamrmra, ne da bi odprla oči:

»Žejna sem...«

Senca, ki je prej stala pred njo, se je sklonila k njej in kmalu je začutila v ustih neko hladno in eživljajočo tekočino. Kako je ta pijača sladka!... Kako prijetno se počuti deklica... Zibanje čolna jo usnava... Tako srečna je... rada bi ostala tako vedno...

Kam jo nesejo?... Nejasno čuti, da jo dvigajo in nesejo... Nato zopet ono rahlo zibanje, ki ji tako zelo ugaja... Koliko časa traja to?... Tri, štiri dni... mogoče celo večnost... Kje je?... Kam gre?... Saj ji za to ni mar... Tako zelo je srečna!... Gotovo še vedno plove po Bosporju, kjer gnebi iščejo pismo... Po Bosporju... skupaj s Valjo... Obe skupaj spita tam pod cipresami, kjer se spi tako sladko in tako mirno!...

(Nadaljevanje prih.)

DOKTORJU

KI JE ZNAL REZATI

Leta 1937 je pobrala smrt znamenitega slovenskega kirurga dr. Petra Defrančiča, ki je bil dolgo vrsto let primarij bolnišnice usmiljenih bratov v Kandiji. Za časa njegovega zdravnikovanja se je kirurgija na Dolenjskem šele začela uveljavljati. Do tedaj dolenski kmetje niso mnogo verjeli v operacije z nožem. Mnogi je rajši umrli, kakor bi se dal operirati. »Nak, pod nož pa ne, tudi rajši v grob,« so rekli kmetje, ko jim je visoki zdravnik s črno brado omenil, da bo treba na operacijo. In marsikateri je res šel, ker se je noža bal. Ta bojazan pa ni izvirala toliko iz strahu pred nožem, saj so se drugače včasih vjnjeni Dolenjci ob žeganjih klali, da je tekla kri kar v potokih in pravega žeganja sploh bilo ni, če niso enega ali dva na drugi svet spravili. Ampak znali in vedeli niso, oziroma poučeni še niso bili, da so operacije v gotovih primerih koristne, potrebne in edino zdravilo v gotovih boleznih. Zato tudi nikakor niso mogli zaupati, pa naj je bil to že kdorkoli hoče, da bi jim kaj z nožem pod kožo, ali pod rebri ali pa trebuhu iskal. Zato so dr. Defrančiča kmetje kaj sumljivo gledali, ker so ga v tistih prvih njegovih letih proslavljali, kako večji kirurg je in kako mojstrsko zna izvrševati operacije z nožem. Toda ker so njegove operacije uspevale, je s temi naglo rasla slava slavnega doktorja Defrančiča. Tako so se govorice o tem kirurškem mojstru širile daleč ven na deželo. Prodrle so v slavno Podgorje in tam so v svoji domišljiji kovali nove verzije in tu in tam so vedeli slavni Podgorci povedati o vseh vrstah operacij. Jaz se še danes spominjam tele:

»Tam v neki kraščinji se je ta mlademu gosposlu graščaku mešalo. Na Francosko, na Nemško se je že šel zdraviti, pa ga ni bilo doktorja, ki bi mu znal pomagati. Naš Defrančič ga je pa »zrihtal«. Odprl mu je glavo in tam našel nekaj narobe. Zrežal je nekaj ven in gospod je bil zdrav ko riba.« — Tako je pripovedovala neka ženska pri nas. Vsi smo z odprtimi ustmi poslušali.

Kaj je rekel na take govorice zdravnik dr. Defrančič sam, mi ni znano, vendar dobro se mu je moralo zdeti. Bil je velik mož, nosil črno brado, naočnike in širok kloboč. Vse ga je spoštovalo in občudovalo.

Do njegove dobe in še zdaj marsikateri dolenski kmet bolj verjame puščanju krvi, ali pa sesanju krvi po pijavkah, kakor pa pravemu in večjemu kirurgu.

Ko sem bil še doma, je nekega grajskega hlapca začelo hudo gristi po trebuhu. K mojemu očetu so prišli po »firkelc« brinovec. Vse je popil, ali grizlo in zavijalo je naprej. Pojedel je ne vem koliko glavice česna in greli so ga na vse načine, pa vse domače »zarcinje« niso pomagale. Nazadnje so poklicali dr. Defrančiča. Prišel je, preiskal bolnika in ugotovil, da ima hudo vneto slepo črevo in da edina rešitev bo pod nož. Naročil je, naj ga čimprej pripeljejo v Kandijo v bolnišnico.

Hlapce se je zvijal naprej v bolečinah in prosil in rotil vse, da ga nikar pustijo pod nož, da bi ga tisti visoki »dohtar« raztrančiral. Sli so prej po »šintarico«, ki je menda znala tudi zdraviti na vse viže. Še neko ciganko so poklicali iz Petelinec. Nazadnje so mu celo na koleno vsekali in pritisnili rog, češ da ima premočno kri. Defrančič je čakal še tretji dan, ko hlapca še vedno niso pripeljali v bolnišnico. Da se prepriča, kaj je na stvari, se je dal peljati v dotični kraj in ubogega hlapca še malo živega našel. Nato je pregovoril graščaka, da je ta ukazal hlapca prepeljati v bolnišnico in Defrančič je hitro izvršil operacijo. Čez dva tedna je hlapec že prišel domov in kmalu popolnoma okrevan.

»Ta dohtar ti je pa z vražjo žavbo namazan, z nožem ti najde vsakega vruga v tebi,« so rekli okoliški kmetje.

Najboljši vodnik v teh časih vsaki slovenski družini je »Domoljub«.

Pa v »slavnem Podgorju« dolenski kmetje niso kar tako verjeli, da ima ta visoki doktor res sam tako moč, ali da sam zna od sebe take reči zdraviti. Zakaj pa prej niso doktorji boleznij z nožem iskali? »Kdo naj to verjame,« so rekli. He, nas že ne boste. Ta visoki gospod je v zvezi z duhovi, ali pa bog vedi s kom, ker mu vse tako rata. Vse take reči so Podgorci ugubali.

Najboljša, kar sem jih o njem slišal, je pa bila tista, kako je nekega Dolenjca operiral na želodcu. To je večkrat povedal pokojni Štemburjev oča, pa tudi šmihelski stari mežnar g. Knafelc je jo vedel.

Nekega mladega gospodarja je močno bolel želodec. Hodil je daleč na okrog po zdravila. Ta mu je svetoval to in ono šintarico, drugi tega in onega čudodelnika in mož je veroval, da bo pomagalo ter je hodil okrog, kupoval to in ono, kar mu je kak padar svetoval, da je dobro, in to drago plačeval. Dolgo časa se je zdravil na take načine. Ali bolezen ni hotela jenjati in ker je slabe naprej in naprej, se je končno, že tudi ne rad, podal še k visokemu zdravniku v Kandijo, o katerem je šel glas, kako strašansko zna rezati in da se mu ljudje prav nič ne smilijo. »Trančira jih, kakor pri nas peteline na mizi,« je rekla neka kmetica. Šel je in strašno nerad in tudi s sklepom, da rezati se ne bo dal, pa magari takoj umrje.

Strahoma potrka na duri.

»Prosto!« — zadoni iz sobe odgovor.

»Dober dan, gospod dohtar.«

»Sedite in malo počakajte tule na klopi, takoj pridete na vrsto,« mu odgovori zdravnik.

Kmet sede in se od bolečin nekam zvito drži. Iz sosedne sobe, kjer je zdravnik ravno preiskoval neko pacientinjo, je začul krike: ou, ou... Ze ga je bilo strah, da je mislil, kar skozi vrata planiti in jo pobrati domov. Le kaj bo šele z njim delati! Prepričan je bil, da dohtar v drugi sobi reže z nožem in da uboga ženaka vpije, ker jo boli. To ti je pa res neusmiljen človek, ker tako rad reže. Nak, rezati se pa ne bom dal, pa je amen, je delal sklep. Med tem časom je bil zdravnik s preiskavo gotov in ko je žena, ki je bila na preiskavi, izstopila, mu je zdravnik rekel: Vstopite!

Ves tresoč se, je kmet vstopil.

»Kje vas boli?«

»Oh, gospod, hudo. To je za umret, tako je hudo.«

»Umreti pa vas ne bomo pustili, če se le pomagati da. Kar rekele in lajbele slecite, da vas preiščem in vidim, kaj je z vami narobe!«

»Ja, pa gospod...«

»Kaj gospod? Kaj se obotlvjate? Le hitro naredite, kar sem rekel. Mudi se mi, imam iti še v bolnišnico.«

»Rezali me ne boste, tist se pa ne pustim — tako mi pomagajte, če morete.«

»Kaj ste tudi vi tak strahopetec, kakor mnogi drugi? Ali ne veste, da si včasih operacije neobhodno potrebne in da ni druge pomoči? Kako naj na primer kdo ozdravi vneto slepo črevo, če ga ne izreže. Nemogoče!«

Zdravnik ga je nato pregledal in ugotovil, da ima neko čudno bolezen. Iz bolnikovih ust je zvedel, da hrana ne ostaja v njem, ne meče nazaj, ampak v posebnih primerih nastajajo bolečine. Ne more biti drugega, kakor da neke okrog želodca rastejo izrastki in ti povzročajo bolečine. Ako je to, bomo kmalu pogodili, je dejal zdravnik.

»V bolnišnici boste morali in boste teden dni pod opazovanjem, da ugotovim, če so moja dognanja pravilna.«

»V bolnišnico pojdem, ampak če ne boste, gospod dohtar, rezali?«

»Tako je. Najprej se bomo prepričali, kakšno bolezen imate. Ako se pokaže, da so izrastki, potem pa ne bo druge pomoči kakor nož. Treba bo iz želodca izrastke izrezati ven ter jih skušati zamoriti, da ne bodo rasli naprej, in dobri boste.«

Kmetu so pri zadnjem stavku lasje pokoncu stopili. Torej bo moral nazadnje, že bo tako, le pod nož. »Nak, tega pa ne, pa ne!« je na tihoma sklepal kmet.

Čez teden dni je doktor Defrančič res ugotovil, da možu rastejo okrog želodca izrastki in da bo edina pomoč operacija. Medtem so pa kmeta na lep način v bolnišnici le prepričali, da operacije so v gotovih primerih neobhodno potrebne in da v takem primeru se smrti ni prav nič bati, ker zdravniki so večji tega dela in vodo, kaj delajo.

»Če je tako,« je dejal kmet duhovniku, »potem že, drugače bi se ne dal tudi za vse na svetu ne.«

In tako so pripravili kmeta, da se je vdal v božjo voljo in se pustil operirati slavnemu kirurgu. Ali, kadar ljudje delajo načrte, tedaj vedno kdo drugače obrne. Je že moralo priti nekaj vmes. Kmet na operaciji sicer ni umrl, ampak hudomušneži so iz tiste operacije kovali kapital cela desetletja po njej in jo menda še danes pripovedujejo okrog. Od ust do ust je šlo. Kaj pa se je zgodilo?

Takole je bilo, govorice hudomušnežev so vedele takole povedati. Kar seveda gotovo ni res, ampak tako je ugotovila dolenska domišljija.

Bolniku so baje želodec ven vzeli in enega izmed bratov ali strežajev poslali h Krki, da ga naj gre dobro oprat, pa bo dober. Ta je šel, kakor se mu je ukazalo, želodec dobro opral, potem ga je pa na bližnji plot malo obesil, misleč, da bo dobro, če se malo osuši. Ko se je ta nekam drugam malo zagledal, pride po plotu maček, zgrabi tisti želodec in z njim izgine. Ko se strežaj ozre, ni želodca več videl. Kaj pa zdaj, tristo kosmatih? Z veliko žalostjo se je vrnil v bolnišnico in razodel, kaj se je zgodilo. Nastalo je razburjenje. Ali kmalu so našli izhod. Le hitro po srednje velikega pujska, pa so mu hitro želodec vzeli, ga oprali in ga kmetu zašili. Operacija se je posrečila, kmet se je prebudil in tudi kmalu popolnoma okrevan. Kmet ni ničesar vedel več o kaki bolečini, vse je bilo v redu. Le jesti potem ni hotel nobene druge stvari, kakor samo korenje pa peso, to mu je šlo pa tako v slast, da so morali po eno celo njivo korenja in pese vsejati vsako leto več, samo za gospodarja.

Tako je napravila ljudska domišljija prav masno pripovedko, ki so si je dolenski kmetje kaj radi pripovedovali.

Je pa resnica, da je bil dr. Peter Defrančič izvrsten in slaven kirurg. Marsikomu je na Dolenjskem rešil življenje zaradi vnetja slepiča ali drugih takih nevarnih bolezni, pri katerih je edina pomoč operacija in nož.

Pisce teh vrstic se ga dobro spominja. Ko smo šli iz šole, je nas šolarje večkrat dohitel, ki smo šli proti Šmihelju ob potoku, mimo Šukljevega gradička na Kamnu. Včasih smo mu skušali slediti. Ali visoki gospod je delal tako velike korake, da smo jih morali mali šolarji napraviti po tri za enega njegovega. Tako smo morali skoraj teči, če smo hoteli gospoda zdravnika dohajati. Od daleč smo ga radi gledali, ali drugače smo pa tudi na tih rekali: »Samo Bog da, da mu v roke ne pridemo, pa pod njegov nož ne.«

Tak je bil tedaj v naših mladih očeh zdravnik dr. Peter Defrančič. Bodi mu ohranjen prijeten spomin.

Vitamini

Nobenega dvoma ni, da je sveža hrana mnogo več vredna, kakor konzervirana. Tudi to je mnogim znano, da živila pri kuhanju delo izgubijo svojo hranilno vrednost. V svežih živilih so snovi, imenujemo jih vitamine, ki so za človeško telo neobhodno potrebne. V nekaterih živilih so vitamini v tako majhnih količinah, da jih ni mogoče stehitati ali izmeriti, pač pa je njihovo prisotnost mogoče ugotoviti le po učinkih. Ime »vitamin« izvira iz latinščine. »Vita« pomeni življenje. Kdod dalj časa uživa hrano, v kateri ni vitaminov, zboli. Navadno se v takih primerih pojavi »skorbut«. To bolezen mnogokrat dobe mornarji, če se med vožnjo na ladji hranijo le s konzervami in pečenčcem.

Ob 400 letnici jezuitov

Gorica ima eno najstarejših jezuitskih naselbin in je njena zgodovina zadnjih treh stoletij v mnogočem tesno povezana z jezuitskim redom. Na Piazza della Vittoria, ki tvori v zadnjih stoletjih srce goriškega mesta, so se pred več kot 300 leti naselili očetje Družbe Jezusove in započeli svoje plodno delovanje. Kaj čudnega, če nosi bitje in

ski steber. Po nekaj letih so se na lesenem stebru, ki je bil izpostavljen vsem neprilicam vremena, jeli pojavljati znaki razpadanja in trohnobe. Tedaj se je ponudil premožni oče mladega jezuita Frančiška, da nadomesti leseni steber s kamnitim. Ta novi spomenik je vzdržal skoraj skozi tri stoletja do danes. Preživel je mnogo strašnih viharjev, ki

žitja Gorice iz te dolge dobe marsikaj pečat dela, ki ga je razvijal mogočni in delavni red.

Jezuiti so se naselili v Gorici leta 1615. V bližini cerkve sv. Ivana Krstnika, v ulici, ki nosi še sedaj svetnikovo ime, so odprli svoje prve šole. Ker je dotok učencev naglo rasel, so morali leta 1620 vzeti v najem večjo hišo, ki je stala na tedanjem Travniku, kakor imenujejo ta trg tudi tedanje uradne listine. Na tem ugodnem prostoru se je začel razvijati obsežen jezuitski kolegij in je zraslo tudi prekrasno gotsko svetišče sv. Ignacija.

Učeni očetje sv. Ignacija so si takoj pridobili srca plemstva in ljudstva. Ko je leta 1640 ves svet praznoval stoletnico obstoja jezuitskega reda, je med goriškimi prebivalstvom nastala tekma, kako bolj dostojno proslaviti veliki dogodek. Rodila se je misel, postaviti sv. Ignaciju, ustanovitelju »Družbe Jezusove«, spomenik na velikem trgu. Zamisel je bila z navdušenjem sprejeta in 31. julija tistega leta je bilo slovesno odkritje. Kakor poročajo stare listine, je bil tisti dan združen z velikimi svečanostmi. Od vseh strani dežele so prihiteli velike množice ljudstva, v mestu so se zbrala vsa cerkvena, politična in vojaška oblastva, z gradu so grmeli lopovi. Ob takem prazničnem razpoloženju je bil odkrit spominski steber. Bil je iz lesa. Na vrhu je kraljeval visok odkrit spomni-

so vršal žez mesto in vztrajal. Čudežno je pretrpel tudi 11 soških bitk v svetovni vojni in ostal neokrnjen.

Ko je leta 1660 cesar Leopold I., imperator svelega rimskega cesarstva, obiskal Gorico, ga je plemstvo sprejelo z velikim sijajem in je bival na goriškem gradu. Bilo je to v septembru. Na predvečer praznika sv. Mateja je mogočni vladar obiskal skromno cerkev očetov jezuitov, drugi dan pa je tam sprejel sv. obhajilo.

Izredni dogodek obiska ko jezuiti in meščani ovekovečili s tem, da so vklesali v spominski steber, ki je že nosil posvetitev sv. Ignacija, tudi nekaj besed, v katerih je počaščen obisk cesarja Leopolda.

Letošnja 400-letnica Družbe Jezusove smo v Gorici obhajali še prav slovesno. V dnevih 11., 12. in 13. decembra je bila pri jezuitarjih tridnevna, ki jo je vodil stolni kanonik msgr. Valer, v nedeljo, 14. decembra je imel pa prevz. nadškof slovesen pontifikal s papeževim blagoslovom. Svečanost pri jezuitarjih, kot pravi ljudstvo, je bila prav lepa in izvedena z vsem sijajem.

Slika je iz dobe, ko je še stala vojašnica, ki je bila pred leti porušena. Takrat je bil tudi slovit steber svetega Ignacija preložen tik k fasadi cerkve.

IZ RAZNIH KRAJEV

Nova mesto. Pri padcu z lestve si je nalomil rebra 43-letni letniški paznik Rudolf Pintar. — 15 let težke ječe je dobil pred novomeškim sodiščem 27-letni Jožef Kajin iz Podklanca pri Vinici. Obtožnica mu je očitala, da je nesrečno namešal svoji materi v žganje strup, ki je povzročil njuno smrt. — Na Silvestrovo zvečer ob četrti na 7 in na Novega leta dan ob 3 popoldne bo privedlo društvo Rdeči križ v dvorani Prosvetnega doma komični predstavi, na katerih bodo nastopili ljubljanski komiki »Pavliho«. Na odru bomo imeli priliko videti četvorico mladih sil, ki s svojo neugnanostjo, že s svojo figuracijo samo vzbujajo salve smeha. Predprodaja vslopnice je v Slovesni knjižarni podružnice v Novem mestu in eno uro pred pričetkom predstave pri blagajni.

Velika Loka. Oni terek je bil pri nas živinski sejem, ki je znan kot eden največjih dolnjskih sejmov. Kmetje so prignali dokaj živine in

je bila kupčija zelo živahna. Vole so prodajali po 6—8 lir kg, junce 5—7 lir, krave 5—8 lir, telice 5—6 lir kg žive teže. — Na Catež prihaja vsako nedeljo tudi sedaj pozimi mnogo Ljubljancev.

Prečna. Nedavno smo imeli kmetijski tečaj. Gg. ravnatelj Absee, prof. Malašek in inž. Rihar so nas temeljito in v prikupni obliki poučili o kmetijstvu, ki naj za več ljudi več pridelkov da, kar se doseže s pravilnim in pametnim kmetovanjem. — Na Kalu je umrla Lužarjeva mama, komaj 51 let stara. — Zima se je udomačila, sneg pokriva njive, a po njih je še repa, korenje itd. — Šola je dobila še enega učitelja: F. Saneina.

Ribnica. Oni terek je našel na cesti v Goronji vasi pri Ribnici pred Ložarjevo hišo priljubljeni delavec Hubert Mihčič iz Goronje vasi 16.000 lir. Vsa v skrbih je tekla s tisočaki najproje v župnišče, nato pa v občinski urad, kjer je prijavil najdbo. Denar je nato naložil v rib-

niški posojilnici. Včeraj se je javil lastnik donarja g. Jože Cvar, lesni trgovec iz Ribnice. Trgovec se je peljal s kolesom iz Sodražice v Ribnico. Med vožnjo mu je diete, ki ga je imel v žepu, izpodrinilo denar, da mu je padel na tla. Gospod Hubert Mihčič zasluži javno pohvalo za poštenost. — Na zadnji dan, ko je bilo dovoljeno streljati srne, je ustrelil Klun mlajši iz Ribnice srno z decimeter dolgimi rogovi, kar je redkost. Dr. Zore pa je ustrelil jelena osmeraka in košuto. — Naši dolžni bi bila nujno potrebna strokovna lesna obrtna šola.

Štična. Pred dnevi smo pokopali na tukajšnje pokopališče 60-letnega mlinarja in posestnika g. Ignacija Polobnika. Pokojnik je bil daleč naokrog spoštovan kot skrben gospodar in dober družinski oče svojim osmim otrokom. S podporami in delom se je udeleževal pri raznih krščanskih organizacijah, pridno deloval tudi pri gasilnem društvu. Pogreba se je udeležilo zelo veliko ljudi, na pokojnikovem domu in ob odprtem grobu so mu v slovo zapeli cerkveni pevci in pevke ganljive žlostinke. Na zadnji poti mu je izkazalo čast tudi gasilno društvo. Naj v miru počiva!

St. Peter pri Novem mestu. Barznik sv. Barbare so rudarji iz premogovnega rudnika »Otočec« lepo praznovali v nedeljo 7. decembra v tukajšnji župni cerkvi. Ob 9 je bila v ta namen sv. maša s pridigo, katero je opravil g. župnik Frančič Ivan. — Kupčija z vinom se je nekoliko razgibala. Cena vina je različna. Nekateri upajo na boljše cene, kar želimo, da bi bilo. — Te dni smo prejeli »Slovenčev koledar«. So ljudje z njim zelo zadovoljni. — Vse naročnike nedeljskega »Slovenca«, dnevnega »Slovenca« in »Slov. doma« vljudno prosimo, da oprostite, ko ob nedeljah ne dobe časopisa. Ob nedeljah pošta oz. avtobus ne vozi. Tako pride časopisje šele v ponedeljek. — Sedaj ob Novem letu obnovimo naročnino za naše časopisje in nove naročnike pridobimo. Cas kliče v sleherno hišo naš časopis.

Hojče. Leto se bliža h koncu in bo treba zapet obnoviti naročnino za naše časopise. Naj bo tudi v bodoče naše geslo: V vsako hišo »Domoljuba«! Dopisnik želi vsaj gregorški Domoljubovi družini prav veselo Božične praznike in blagoslova polno novo leto!

Jubilej vrlega duhovnika

Leta 13. decembra je obhajal 50 letnico svojega rojstva g. župnik in duhovni svetnik Janez Zupančič v Škocjannu pri Turjaku. Kot kmečki sin, ki se je rodil v Lipoglavu, je šel študirat ter je kot duhovnik l. 1916. nastopil svojo prvo službo kot kaplan v Trebelnem, kjer je ostal 9 let. Nato je bil podrugno leto kaplan in katehet na Jesenicah, nakar zdaj že od leta 1927. župnikuje v

Škocjannu. Povsod, kjer je bil, je vneto zagrabil za delo, bodisi kot duhovnik, bodisi kot gospodarski svetovalec ljudem. V Trebelnem je zgradil lep Marijin dom, v Škocjannu novo pokopališče z lepim spomenikom padlim vojakom, prenovil cerkev, ustanovil posojilnico, krepko dvignil gasilsko društvo. Pri vsem tem je dosleden in uvideven, tako da zdaj celo nekdanji njegovi nasprotniki spoznavajo in priznavajo, da je on imel prav, česar spočetka morda niso razumeli. Lani je bil za svoje zasluge imenovan od škola za duhovnega svetnika. Želimo mu mnogo uspehov in blagoslova.

Log pri Sv. Luciji ob Soči. Ni čuda, če knjige in listi molčijo o tem skritem kotičku Tolminske, saj je komaj vreden imena vasi po številu svojega prebivalstva in je poleg tega odtujen vsakemu prometu. Log leži s svojim ravnim poljem tik ob meji stare tolminske grofije. Soška dolina se tukaj za hip nekoliko razširi, potemko se spoji z Ušniško. Kljub majhnemu številu hiš pa uživa Log dobroto treh javnih ustanov: ima šolo, gostilno s trafiko in zadržno mlekarno. Najbolj pogrešajo v bližini cerkev, saj morajo ob nedejlah k maši celo uro daleč. Prebivalci se bavijo večinoma s poljedelstvom in z živinorejo in le malo je med njimi težakov in obrtnikov.

Zenski svet..

Deklica s svetilko

Pred sto leti se je na Irskem v hiši, ki jo je obdajal prekrasan park, igrala ljubka deklica. Imela je več punčk in se z njimi zabavala na prav poseben način: Oblačila jih je, kakor deklice njenih let. Trdila je tudi, da so njene punčke bolne. Domisljala si je, da so se ponescrčile, zato jim je obvezovala rane.

Ko je deklica odrastla, je začela obiskovati kočje revnih kmetov. Če je kje slišala bolnika, se je z vso ljubeznijo zavzela zanj.

Marija, tako je deklici bilo ime, se je razvila v krasno dekle in je nekega dne odšla s starši v London, da bi jo predstavili na dvoru. Pa tudi tukaj se ni brigala za zabave in veselice, temveč je obiskovala bolnišnice in se trudila, kako bi izboljšala oskrbo in strežbo bolnikov. V tistem času bolničarke niso imele posebne izobrazbe. Marija je odšla v inozemstvo, da bi si ogledala zgradne bolnišnice. Ko se je vrnila v domovino, se je takoj lotila preurejevanja bolnišnic.

V tistih dneh je izbruhnila vojna na Krimu. Kmalu so prispela poročila o bolnih in ranjenih. Marija se ni omejala zgolj na jadicovanje in uganjanje, kaj naj bi se storilo. Nemudoma je krenila s skupino štiridesetih bolničark na Krim. Marija je bila neutrudljiva. Povsod je pomagala, kjer je bilo treba. Še ponoči je prihajala v bolniške sobe, držeč v rokah svetilko in gladala, če bolnikom kaj manjka. Zato so jo vojaki začeli imenovati »deklica s svetilko«. Marija je nadzorovala oskrbo. Ko se je Marija vračala domov, so ji rojaki pripravili slovesen sprejem in nabrali zanjo veliko vsoto denarja. Toda Marija se je izkrcala čisto na tihem in se je vrnila naravnost k svojim staršem. Denar pa, katerega so ji hvaležni rojaki poklonili, je porabila za ustanovitev velike šole za bolniške strežnice.

Otrok se boji

Nemalo je otrok, ki se v mraku ali v temi boji iti v drugo sobo ali v klet. Strah jih je divjega moža in parklja. Včasih celo odrasli ne gredo zvečer iz hiše. Ne boje se sicer več strahov iz pravljic, ampak tatov in roparjev. In koliko truda je treba, da se tega strahu iznebijo! Kaj je temu vzrok. Največkrat so krive matere, pa tudi drugi ljudje, ki malim otrokom groze z divjim možem in drugimi pošastmi. Nekateri starši groze otroku s stražnikom ali dimnikarjem. Otrok se navzeteja strahu dolgo ne more opustiti. Ali ni nesramno, če mati navzeteja otroku zagrozi: »Le čakaj, ko boš jeseni šel v šolo, ti bo učitelj že navil ušesa!« Potem se pa čudijo, če gre otrok nerad v šolo in si učitelj zaman prizadeva, da bi si pridobil otrokovo zaupanje.

Otroka torej nikar ne straži. Če pa si to napako že naredila, si prizadevaj za ljubeznivo besedo prepričati ga, da je njegov strah neutemeljen. Mali Francek je prestrašen pritekel k mami in ji rekel, da je v sobi videl strah. Mati je dečka prišla za roko, ga odvedla v sobo in mu pokazala, da je bil »strah« senca stola, ki je stal blizu okna. Od tedaj se Francek ni več bal.

Nasveti

Sipe očistiš apnenih madežev, če madeže najprej namočiš z močnim jesihom ali razredčeno solno kislino. Nato jih pa pomij z vodo.

Iz umazane odprave masten madež, če ga drgneš z raztopino ogljikovokslega omanija toliko časa, da se napravi pena. Nato brišeš usnje dokler se ne posuši.

Mastne madeže s klobukov odpraviš, ako zmešaš v stekleničici pet žlic amonijaka, pet žlic špirta in poldrugo žlico kuhinjske soli ter s čunčico, namočeno v tej zmesi, brišeš madež toliko časa, dokler ne izgine.

Mastne madeže odstraniš iz hrastovega pohištva z vročim pivom. Da ohraniš sijaj, skuhaj v pivu nekaj voska in sladkorja. S to zmesjo namazi zamazano mesto s krtačo, ko se posuši, ga odrgni z volneno krpo.

Vodeni beli krogi in madeži na policah ali na podu se hitro odpravijo, ako jih potreseš s

pepelom od cigaret in jih drgneš z mehkim zamakom.

Če je mleko mešano z vodo spoznaš, če kaneš kapljico mleka na noht. Če ostane kapljica cela, je mleko pristno, če pa razpade, je mešano. — Vtakni v mleko iglo. Če obvisi mleko na igli, ko jo potegneš iz njega, je mešano, če kapljica ne obvisi, je pristno.

Madeže preležanega perila odstraniš, če raztopiš eno žlico soli in malo žličko stolčenege salmijaka v dveh žlicah vode in s to tekočino namazeš madeže ter pustiš perilo nekaj časa na zraku. Nato pa izpereš madeže še s čisto vodo.

Iz svilenege preležanega blaga odstraniš madeže na ta način, da zmešaš en del salmijaka in dva dela vode. Če je svila črna, prideni še nekoliko črnila. S to tekočino izbrišeš s čopičem ali z gobo madeže in blago na drugi strani poljaki.

Mastne madeže odstraniš iz blaga, če zmešaš štiri žlice amonijaka in eno žlico vode. V tej tekočini namoči malo krpico in z njo drgni madež, dokler ne izgine. Nato operi dotično mesto še s čisto vodo in obesi obleko na zrak, da se posuši.

Dve lepi sodobni obleki

Makeže od česnje izpereš iz perila najprej z mlačno vodo in milom, nato pa ga pusti, da se namaka v mleku nekaj ur. Lahko pa blago s takšnimi madeži pustiš najprej, da se namaka 24 ur v kislem mleku in ga šele nato izpereš.

Makeže od apna odstraniš iz obleke najlaže s krpico, namočeno v jesihu. Osnažiti pa moraš takoj, ko je apno že sveže.

Makeže odpraviš iz lakiranega pohištva, če jih drgneš z mehko volneno krpo, ki je namočena v mešanici enakih delov lanenega olja, vinskega cveta in terpentina toliko časa, da madež izgine. Očiščeno mesto nadrgni še s pivnikom.

Makeže od črnega vina odstraniš iz prtov in prtičev, če jih namakaš 24 ur v toplim mleku. Če so madeži sveži, zadostuje, če jih namakaš 12 ur v mrzlem mleku. Nato izperi blago še v mrzli vodi.

Brezdelje je največja zabloda, zato je rodilo vedno le zablode.

Obzirnost iz usmiljenja je lepa, nikakor pa ni častna obzirnost iz strahu.

Delo je vsebina življenja posameznikov in narodov.

Najlepsi, najiskrenejši nasmeh je nasmeh matere svojemu otroku.

Sreča kmalu zbeži iz hiše, kjer žena vedno pred ogledalom stoji.

Vsak dan le en korak naprej; če boš vztrajala, dosepeš gotovo do cilja.

Mnogim ljudem se delo zdi težko, ker vedno znova začenjajo; začetek pa je vedno težak.

DAJ MI SVOJE
Jolanka SRCE Gerely

Frane pobledi.

»Ali res ni mogoče,« zašepeta. »Čutil sem, da me ljubite, sicer bi se vas ne bil upal vprašati. In sedaj se hočete najini lepi zvezi odreči samo zato, ker nisva iste vere. Če me resnično ljubite, tega ne boste storili.«

»Isto tudi jaz lahko rečem: Če me resnično ljubite, mi obljubite, kar vas prosim.«

»V naši družini je vera družinska svetinja, ki se deduje od roda do roda. Zaradi svojega sina vaše prošnje ne morem izpolniti.«

»Zame vera ni le dediščina očetov, temveč moje osebno prepričanje,« izjavi Štefka ponosno. »Vera mi je več kot življenje, iz nje črpam vsa moč. Naša vera posega globlje v življenje kot vaša. Za katoličana ni dovolj, da samo veruje, tudi živeti mora po veri. Dekle, ki se odreče katoliški vzgoji svojih otrok, ni več katoličanka.«

»To je samo domišljija,« jo zavrne Frane. »Če vam je vera tako potrebna, vam nikdar ne bom branil hoditi v katoliško cerkev.«

»Kar vi imenujete domišljijo, je zame živa resnica. To mi je tudi najboljši dokaz, da najini duši nikdar ne bosta povsem edini.«

Nastane mučen molk. Frane ušane: »Štefka, vi ste pošteno dekle. Zal mi je, da ne morete biti moja žena. Vaše vere ne morem sprejeti. Mogoče imate prav, da bo najina razlika v veri prej ali slej zasekala vrzel v soglasje najinih duš. In kaj potem, če bi se vrzel poglobila v prepad?«

Boli me, da zavračate mojo ponudbo. Odpustite mi, da sem tudi vam povzročil bolečine. Niti slutil nisem, da vam je vera več kot življenje. Bog vas obvaruj, Štefka!

Spóšljivo ji je poljubil roko in odšel.

XV.

»Kar je Bog združil...«

Ze drugi se je zrušilo Štefkinu upanje v srečno bodočnost. Vendar je drugi udarec ni tako bridko zadel kot prvi. Zvest, da se je prostovoljno odpovedala in doprinesla junaško žrtev, je omilila bolečine srca in izpolnila praznoto v duši.

Vdana in skoraj srečna je položila venec odpovedi na oltar Gospodov. Trpljenje in odpoved nas vedno obogatita. Ob njih rastejo apostolske duše, ki se vse žrtvujejo bližnjemu in ki iz svojih ran črpajo moči za druge.

Štefka je dobila službo učiteljice. Poklica, ki si ga je prej osvojila le z izobrazbo, se je sedaj oklenila s srcem. Med otroki je pozabila nase, ob njih so izglnili boleči spomini. Tudi izven šole je Štefka pomagala vsem, ki so potrebovali njene gnotne ali duhovne podpore.

Nekoč je zopet iskala svojo prijateljico Marjetico. Zla slutnja je le vlekla k njej.

Marjetica je popolnoma zapadla svojim zmedenim čustvom. Dolgo je slepila samo sebe. Sedaj pa je morala priznati, da se je njeno prijateljstvo do zdravnika izpremenilo v ljubezen. Bojevala je marsikak bridek boj s svojo vestjo, dokler ni podlegla.

»Davno bi bila že rada prišla k tebi, Štefka, a bala sem se, da me boš skušala odvrniti od mojega sklepa,« je priznala Marjetica.

»Prej bi bila morala priti, ker bi se bila lažje odrekla. Nikakor ne smes dopustiti, da bi se zakon zaradi tebe razdril. Kar je Bog združil, naj človek ne loti!«

»Zdravnikove žene ne poznam, tudi ne vem, kaj je zagrešila, a pred Bogom je njegova zakonita žena in mati njegovega otroka. Teга dejstva nihče ne more spreminiti. Če je zdravnikov položaj res tako težak, Cerkev dovolj ločitev, ne more pa dopustiti, da bi se drugi poročil. Tvoji poroka z njim bo priležništvo. Oblast bo ta zakon priznala, neveljaven pa bo pred Cerkvijo in Bogom. (Nadaljevanje prih.)

n »Vigred«, ženski list (januarska številka) je izšel. Letna naročnina le 11.50 lir. Naroča se pri upravi »Vigred«, Slomškova ul. 1.

V prizkuševalnem oddelku Cornell-univerze v Ameriki se je strokovnjakom po šestletnem delovanju posrečilo vzgojiti zeljane glave, ki nimajo nobenega vonja ali duha. Cez dve leti se bo seme te vrste zelja že dobilo na trgu.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Jakob Zupan

Rodil se je 4. julija 1785 v Prevaljah na Kranjskem in je potem večji del latinskih šol dovršil na Hrvaškem. Gimnazijska poročila povedo, da se je odlično učil. V duhovnika je bil posvečen 5. febr. 1809, doktor sv. pisma je postal na Dunaju leta 1813; potem je bil kaplan pri sv. Petru v Ljubljani, nato v Šmarju pod Ljubljano. Leta 1817 je postal profesor sv. pisma stare zaveze na ljubljanskem bogoslovju. To službo je opravljal do leta 1832, ko se je moral umakniti v Celovec, kjer je umrl.

Zupan je znamenit kot pesnik, jezikoslovec, zgodovinar in bogoslovec. Svoje pesmi je priobčeval po listih »Ilyr. Blatt«, »Carinthia« in v »Cebelic«.

V prvo številko pesniškega zbornika »Cebelic« je napisal uvodno pesem »Cebelic, katero prodaje hvaležna kranjska Njega Ekselenciji gospodu Jožetu Kamilu Baronu Šmidbergu«.

V isti številki je Zupan priobčil »Kranjskega Plutarha« (Plutarh je bil stovetj grški življenjepisec), kjer opeva slavne kranjske barone; za protestantsko književnost zaslužnega Hansa Ungnada, znamenitega diplomata Žigo Herbersteina, ki je seznanil Evropo z Rusijo, ki je bila prej Evropcem skoraj nepoznana, junaka iz turških bojev Andreja Turjaškega, zgodovinarja Valva-zorja, znamenitega učenjaka državošlovec Pelchoferja, barona Halersteina, barona Kavalarija. Tem možem sledita še dva Kobenda, znamenita diplomata, po rodu Gorenca, in dva Janša, čelbelar in slikar.

V pesmih je Zupan slavil še polkovnika Voeherja, navdušenega prijatelja slovensčine, tržaškega škofa Ravnikarja, medicina Sentimerjana, po rodu Slovence, ki je deloval v Moskvi.

V zbirki pesmi »Kranjski Nestorček« je opeval slovensko zgodovino.

Veliko Zupanovih pesmi ni bilo nikjer priobčenih in so se porazgubile. Veliko jih je rešil prof. Wiesenthaler, ki jih je priobčil za 100-letnico Zupanovega rojstva v »Ljubljanskem Zvonu«. — Zvezek z Zupanovimi pesmicami sč našli na kralju, »kamor hodi tudi visoka gospoda peče«.

Zupan je mnogo potoval po slovenskih in sosednjih deželah, preučeval tamošnje razmere, nabiral stare reke, pregovore, običaje. Prevajal je tudi srbske narodne pesmi v zelo lepem jeziku. Za vzgled naj navedemo kitico iz pesmi »Ne gledaj me!«:

»Deklica, ti mala ljubezniva,
Ljubil bi Te, pa si tako majhnate
»Ljubi, ljubi me, bom tudi čvrsta,
Majhni so kamenčki dragi.
Pa se nosijo na gospodskem vratu.
Majhna je ptica prepelica.
Pa upeha konja in junaka.«

Zraven svojega pesnikovanja je spisal Zupan mnogo zgodovinskih del, ki so se nanašala na domačo in občo zgodovino. Največ jih je priobčil v celovškem časopisu »Carinthia«.

Sodeloval je Zupan z vsemi tedaj živečimi odličnejšimi pisatelji, ki so ga visoko čislali zaradi njegovega obširnega in temeljitega znanja. Ko je Čop umrl, je Zupan, ki je živel v preganstvu v Celovcu, obupno izjavil, da je Kranjska imela dva učenjaka. Čopa je vzela Sava, on — Zupan — pa je izgnan v Celovcu.

Zupana je slavil tudi nemški pesnik Franz pl. Hermannsihal v lepi pesmi: »Dem Doctor und Professor Jakob Zupanc v XII. gazelah, ki jih je prevel na slovenski jezik Zupan sam. Njegovi učenci bogoslovci so mu poklonili slavospev v desetih kiticah z akrostihom »Vivat Zupanc. Zložil je to pesem tedanji bogoslovec Emanuel Jožef Kovačič.«

Zupan je bil posebej, kakršnih se je v prejšnjih dobah več nahajalo, v učenjaških krogih. Nosil se je zanemarjeno. Ko ga je nekdo pri obisku neka visoka osebnost posvarila, naj se nosi bolj snažno, je Zupan užaljen odšel in poslal čez čas k tistemu odličniku slugo z lepo novo obleko in listkom: »Če se hočete razgovarjati z lepo obleko, tu jo imate.«

Bil je velik jedec. Pri Mokraru (sedaj hotel »Slonc«) je nekoč dolgo in dobro jedel. Za začetek je naročil juho, nato celo vrsto prikuh in končno zopet juho. Pri sosednji mizi je sedelo več juristov (pravnikov), ki so se muzali ježečemu profesorju. Ta pa, ne bodi len, stopi k njim in jih prijazno vpraša, naj kot juristi povedo, kaj se po latinsko pravi »Jure colpi, jure finivi«. Juristi si niso mogli razložiti, kaj naj bi to pomenilo. Dobesedno bi se to reklo: »S pravom sem začel in s pravom sem končal, tola kaj pomeni ta izrek, tega ni od juristov nobeden vedel. Zupan jih je spravil v izredno zadrego. Ko jih je bilo že dovolj sram, jim je povedal: »To se pravi: Z juho sem začel in z juho končal.« Po latinsko pomeni namreč »jure« oz. juhoc ali pa »s pravom«. Posmehljivi so bili temeljito osramočeni, Zupan pa je zmagovalno odšel.

Zupan je tudi stanoval na poseben način. Oprave ni imel, kot navadni ljudje ob stenah, ampak sredi sobe, tako da so bile stene prazne. Kote po sobah je imenoval po imenih ljubljanskih predmestjih, na pr.: Poljane, Trnovo itd.

Rad je brusil svoj ostri jezik in si je s tem nakopal številne sovražnike in končno tudi izgnanstvo v Celovec.

Zupan je igral pri slovenskem narodnem preporodu (1780—1848) pomembno vlogo. Sicer se še ni navduševal za slovenstvo, ampak bolj za kranjsčino, kar nas pa ne sme motiti, kajti ime Slovenci, slovenstvo je pri nas vpeljal šele Kopitar. Z veliko ljubeznijo se je Zupan poglabljal v naše pesništvo, naš jezik in našo zgodovino. Ker je imel zveze z najrazličnejšimi krogi, od plemstva pa do dijaštva, je s svojim velikim znanjem premože može navdušil za slovensko stvar.

Pot skozi stoletja

Papeštvo do leta 1870

Čeprav je francoska revolucija bila premagana, so njena temeljna načela ostala v srcih narodov in so se v drugi polovici XIX. stol. povsod uveljavila. Cerkev nikoli ni nasprotovala svobodi, toda ko so se v imenu svobode hotela teptati vsa pravna in verska načela, je Cerkev nujno morala zavzeti svoje stališe.

V tej dobi sta najbolj vredna omembe Gregorij XVI. in Pij IX. Čeprav sta se ta dva papeža zelo razlikovala po značaju, kajti Gregorij XVI. je bil zelo strog, medtem ko je bil Pij IX. ljubezniv, popustljiv in dobrdogel po naravi, sta se oba borila za iste cilje.

Sadovi revolucije so se pokazali predvsem v tem, da so se posamezniki in družba hoteli osvoboditi »jarma dogme«, kakor so se izražali, in »trianstva duhovščine«. Papeži so se odločno borili proti napačnemu pojmovanju svobode, ki hoče iti preko vseh pravniških in božjih postav. Dne 8. decembra 1864 je Pij IX. z okrožnico obsedel te zmote.

Pet let pozneje, 8. decembra 1869, je isti Pij IX. otvoril Vatikanski cerkveni zbor, na katerem je bila proglašena papeževa nezmožljivost, kadar govori »ex cathedra« v verskih vprašanjih. Cerkveni zbor je bil prekinjen 18. julija 1870 in še do danes ni bil zaključen, tako da se še vedno smatra kot da ni dokončan.

Tudi v papeževi državi je težnja po neodvisnosti postajala vedno večja. Od časa do časa so se pojavljali upori. Leta 1848 je izbruhnila revolucija, ki je imela za posledico ustanovitev rimske republike. Pij IX. se je moral umakniti v Gaeto. Toda s pomočjo Francozov se je zopet vrnil v Rim in rimska republika je po kratkem življenju zopet propadla. Ti upori pa so bili znameniti večjih, odločilnih sprememb.

Prav v isti dobi se je začelo drugo gibanje, namreč stremjenje Italijanov po združitvi v enotno državo. Mesto za mestom se je priključevalo nastajajoči državi, kateri je bil leta 1870 priključen tudi Rim.

Razumljivo je, da se je papež protivil tej priključitvi, saj se je takrat zdela, da je ugled papeštva nujen zvezan s posvetnim vladarstvom, da je za duhovno neodvisnost potrebna tudi neodvisnost od vsake zemeljske oblasti in da zato papež ne more biti podanik kakšnega tujega vladarja. Vlada novoosnovane države je 13. maja 1871 v Firenzi izdala zakone, ki naj bi zagotovili papeževu duhovno nadoblast in neodvisnost. Ti zakoni pa se Piju IX. niso zdeli zadostno zagotovilo in jih je zato odklonil.

Vprašanje je ostalo nerešeno, dokler ni bilo dokončno odpravljeno leta 1929 z »Lateransko pogodbo«, o kateri bomo govorili pozneje.

Leon XIII. in socialno vprašanje

Leon XIII. je vladal od leta 1878 do 1903. Umrl je v starosti 93 let. Bil je izredno moder in bistroumen papež. Ljubil je vse, kar je bilo lepega in dobrega ter je v navdušenjem in razumevanjem sledil napredku znanosti. Niti najmanj ni obsojal ali grajal sodobnega napredka, pač pa mu je hotel dati to, kar mu je še manjkalo, namreč Boga, božje resnice in pravosti.

V tem smislu je usmeril vse svoje delovanje in v dobi njegovega vladanja je papeštvo mnogo pridobilo na ugledu. Kljub svoji miroljubnosti in spravljivosti ni niti malo krenil s poti, po kateri je hodil njegov predhodnik, samo način delovanja je spremenil.

Glavno skrb je posvečal temu, da bi kolikor mogoče popravil škodo, ki jo je rodila revolucija. S konkordati in dogovori je v raznih državah odstranil napetost med državo in Cerkvijo. Povsod se je kazal izredno prizanesljivost, toda kjer je šlo za ugled in pravice Cerkev, še bolj pa, kjer je šlo za pravice božje, je znal nastopiti z vso odločnostjo.

Doba njegovega vladanja je posebno pomembna, ker je s svojimi navodili in okrožnicami položil temelje sodobne krščanske sociologije. Najvažnejša v tem oziru je njegova okrožnica »Rerum novarum«, ki jo je izdal leta 1891 in katere 50-letnico smo nedavno obhajali.

Ta okrožnica postavlja jasne smernice krščanstva v nasprotju z gospodarskim liberalizmom, ki se je brez vsake omejitve uveljavljal povsod in čigar posledice so bile v kričečem nasprotju z vsako pravico in s človeškim dostojanstvom. Iz krivic, ki so postajale vedno bolj velike in bolj splošne, se je nujno morala razviti reakcija, ki je prišla do izraza v socializmu. Leon XIII. je že v okrožnici »Quod Apostolice muneric« obsodil socializem; v okrožnici »Rerum novarum« pa se zavzema za usodo delavstva. Toda v njegovih besedah je vse uravnovešeno. Obenem s pravicami spominja tudi na dolžnosti, ne samo delavce, ampak tudi gospodarje. Ne odobrava razrednega boja, ampak hoče, da bi vsi sloji složno sodelovali med seboj za skupni blagor. Treba je upoštevati koristi in potrebe posameznikov, toda te koristi in potrebe morajo biti v skladu s potrebami celotne družbe; ne smejo biti v nasprotju z blaginjo splošnosti. Papež poudarja dostojanstvo človeškega dela, obenem pa priznava važno socialno nalogo lastnine. Vso okrožnico preveva vzvišen nadnaravni duh, saj je temelj vsega izvajanja versko, nadnaravno pojmovanje življenja.

S to okrožnico je Cerkev zavzela svoje stališe do pojavljajočega se socialnega vprašanja. Ni pa ta okrožnica dokončen odgovor na vsa vprašanja, ki so s socialnim vprašanjem v zvezi, kajti to vprašanje je takrat, ko je Leonova okrožnica bila objavljena, bilo šele v razvojni dobi. Toda bila je kakor svetla luč za katoličane, ki so mogli po njej uravnati svoje smernice in korakati brez nevarnosti in brez škode mimo črni socialnega vprašanja. Brez dvoma je bilo treba še mnogo vprašanj razjasniti in dan na dan so se pojavljala nova.

Mnogim se je zdelo čudno, kako se je Leon XIII. mogel kljub svoji častitljivi starosti tako zelo zvliveti v razmere svoje dobe, kako je mogel s takšno natančnostjo spoznati čustva, misli in težnje ljudi svojega časa. Toda to ni nič čudnega. V Cerkvi je vedno tako: Čeprav je v svojih temeljnih načelih vedno nespremenljiva, je kljub temu vedno mlada in se more z lahkoto, bolj kot vsaka druga ustanova prilagoditi posameznim dobam. (Nadaljevanje prih.)

ZA NAŠE MLAJŠE

Lapljad na otoku

PRIREJENO PO STEVE NJOKU

»Če ne boste pazili, vas bo pomoril vse in se polastil ladje. Toda jaz vam hočem pomagati. Lahko mi zaupate. Upam, da mi bodo tudi tvoji prijatelji naklonjeni, če vam bom pomagal iz stiske in vam pripomogel do zaklada. Saj vem zanj edinole jaz.«

»Bodite brez skrbi,« ga je zagotovil Janko. »Gospod Crnigoj je zelo dober in pošten človek. Sprejel vas bo na ladjo in vam pomagal, da pridete zopet med ljudi. Tudi vam ne bo odrekal poštenega deleža, kakor bi ga bili dobili tudi drugi, če bi bili ostali zvesti. A sedaj bi rad zvedel, kdo vas je pustil na tem otoku?«

Mornar mu je začel pripovedovati, da je pred tremi leti dospel na neki ladji v bližino otoka, in da je predlagal tovarišem, naj bi se izkrcali in poiskali zaklad kapitana Flinta.

Izkrcali so se torej ter začeli stikati za zakladom. Dvanajst dni so se zaman mučili. Tovariši so se vsak dan bolj jezili nanj in nazadnje so odšli z otoka pustivši ga tukaj samega.

»Lahko ostanete tukaj in iščete zaklad, kolikor časa hočete,« so mu dejali in se mu hudobno rešali.

Od tistega dne ni več videl nobenega človeka. »Povej svojim prijateljem, da je Blaž Grm pošteni človek, da ve, kje je skrito zlato kapitana Flinta in da bo o pravem času povedal tistim, ki mu bodo naklonjeni.«

»Bodite brez skrbi,« ga je pomiril Janko. »Gračaku bom vse povedal in prepračil sem, da vam bo naklonjen, kakor tudi zdravnik. Toda povejte mi, kako naj sedaj pridem na ladjo?«

»To je pa precej težka zadeva. Toda tu v bližini imam skrit čoln, katerega sem si sam naredil. Skril sem ga ne daleč tu pod onimi belimi skladi. Dal ti ga bom, da se s njim vrneš k svojim prijateljem... Psi...« se je nenadoma prekinil. »Poslušaj! Kaj neki pomeni ta hrup?«

Čeprav je bilo še daleč do sončnega zahoda, je nenadoma zadelon po vsem otoku topovski strel.

»Boj se je že začel!« je vzkliknil Janko. »Sledite mi!«

Z bliskovito naglico je stekel proti zalivu, kjer je bila zasidrana ladja. Blaž Grm mu je sledil tik za petami.

Topovskemu strelu je čez nekaj časa sledilo streljanje iz pušk.

Janko se je nenadoma ustavil. Nedaleč je iznad gozda zagledal vihrati trobojnico.

XIV.

V Flintovi trdnjavi.

Kapitan Smolar, graščak in njegovi trije zvesti služabniki so po nasvetu doktorja Kopača zapustili ladjo in se izkrcali na otoku. Pridružil se jim je tudi eden izmed mornarjev, ki so ostali na »Lastavici«.

Graščak je ustrelil proti ladji...

Doktor Kopač je kmalu za upornimi mornarji zapustil ladjo in si šel ogledati otok. Nedaleč od obrežja je odkril leseno kolibo, obdano z močnim plotom. Tudi koliba sama je bila zelo trdno zgrajena.

Zbežal je v smeri odkoder sta avkar prišla...

za njimi. Kroglja ni zadela v polno, toda nekaj škode je pa le povzročila. K sreči je obala bila že blizu. Graščak je ustrelil proti ladji in ranil enega izmed razbojnikov, ko je hotel sprožiti top. Posrečilo se jim je dospeti na breg in odnesti v trdnjavo stvari, katere so prinesli s seboj.

Ta strel je, kakor smo že videli, zbudil Jankovo pozornost. S svojim tovarišem se je previdno približal ograji. Bal se je, da bi tu ne naletel na razbojnike.

Toda pogled na zastavo ga je nekoliko pomiril. »Nobenega dvoma ni, da so v trdnjavi tvoji prijatelji,« je dejal Blaž. »Če bi bil tukaj Slivar, bi bil gotovo izobesil črno zastavo morskih roparjev.«

»Pojdiva torej k njim,« »Pojdi ti sam,« mu je velel Blaž. »Jaz se vrnem v gozd. Kadar me boste potrebovali, me boš našel tam, kjer sva se danes srečala. Upam, da ne boste pozabili name, da mi ne boste storili nič žalega.«

Pri teh besedah se je oddaljil od dečka in zbežal v smeri, odkoder sta pravkar prišla. Na ladji je zopet začel grmeti top. Krogle so padale v bližino trdnjave, toda nobena je ni dosegla.

Janko je pogledal proti morju in videl, da je »Lastavica« še vedno zasidrana na prejšnjem mestu. Na najvišjem jamboru je vihrala črna zastava.

Znova je zagrmel top in kroglja se je zarila v tla nedaleč od mesta, kjer je stal Janko. Tedaj se je deček odločil. Splezal je preko ograje in čez hip se je že znašel med svojimi prijatelji, ki so ga sprejeli z navdušenjem.

Dečkovo veselje ob povratku pa je hipoma izginilo, ko je zvedel za smrt svojega prijatelja, gozdarja Aleša, ki je ležal v kotski pokrit z ojejo.

Preden se mu je posrečilo zbežati v trdnjavo, ga je dosegla kroglja iz puške enega izmed Slivarjevih tovarišev.

XV.

»Bela zastava«

Noč je bila mirna. Naslednje jutro pa sta se pojavila pred ograjo dva mornarja.

Eden je imel v roki belo zastavo, drugi pa, bil je sam Slivar, je stal poleg njega visoko zgrajen in samozavesten.

»Kdo ste in kaj hočete?« je vprašal nekdo iz trdnjave. »Odgovorite, sicer bomo streljali!«

»Bela zastava!« je odgovoril razbojnik. »Kapitan Slivar želi priti k vam in se pogajati z vami za mir.«

»Nikoli še nisem slišal govoriti o kapitanu Slivaru. Kdo je neki to?« je porogljivo vprašal kapitan Smolar.

»To sem jaz!« je samozavestno odgovoril Slivar.

»Nikakor si ne želim pogovarjati se z vami, prijatelj,« je dejal kapitan. »Kljub temu pa vam dovolim, da vstopite. Bodite brez skrbi. Niti lasu vam ne bomo skrivili.«

Slivar se je nekaj časa pogovarjal s svojim tovarišem, nato pa je vrgel berglo čez plot in tudi sam splezal preko njega.

Pojavila sta se pred ograjo dva mornarja...

Mirovni pogoji, katere je stavel Slivar, so bili sledeči: Obleganci naj bi izročili pravi zemljevid otoka upornikom in se s tem odpovedali zakladu. Uporniki jih ne bodo več napadali, toda pustili jih bodo na otoku. Pripravljene pa so jim pustili precejšnjo zalogo živeža.

»Boljših pogojev sploh ne morete pričakovati,« je zaključil Slivar. »Najbolje je, da jih sprejmete. Če pa odklonite, bodo govorile puške.«

»Prav dobro!« je vzkliknil kapitan Smolar. »Sedaj pa poslušajte moj odgovor. Če pridete semkaj drug za drugim, brez orožja, vaz zagotavljam, da vas zvežem in vas varno odvedem v Trst, kjer bo sodnija poskrbela, da dobite zasluženo plačilo. Če pa tega predloga ne sprejmete, vas pošljem vse k vrugu, tako gotovo, kakor gotovo mi je ime Smolar! Ne morete priti do zaklada brez nas, ker nimate zemljevida. Prav tako ne morete voditi ladje, ker se nihče izmed vas ne razume na vodstvo. Poleg tega pa je kraj, kjer ste se izkrcali, zelo neprivraben. Zavedli se boste tega šele, ko se vas bo lotila mrazica. Če meni ne verjamete, vprašajte doktorja Kopača. Tako! Sedaj sem vam povedal vse. Ničesar več nimam pristaviti. Bog pa mi je priča, da ko se zopet srečava, si bom na vse načine prizadeval, da vas čimprej sprvim s sveta! Sedaj pa glejte, da izgnete kar najhitreje odkoder ste prišli.«

Slivar je bil ves rdeč od jeze. Klje je kakor Turek, ko je splezal preko plota.

Ko je dospel do tovariša, se je še enkrat okrenil in zakričal:

»Preden bo pretekla ura, bomo zasedli vašo kolibo in tedaj bo najbolj srečen oni, ki ne bo več med živimi.«

(Dalje prihodnjik.)

Kjer je »Domoljub«, je ob požarni nesreči tudi prva pomoč! — Vsak »Domoljubov« naročnik je za požar zavarovan. Glej pravilnik!

Na sveti večer

Todaj je zopet potrkalo na okno. Zdaj sta slišala tudi Tinček in Lučka. Še ata, ki je sedel pri peči in rezal drobnega oslička iz velike repe, je odločil nožič in rekel: »Zares nekaj trka. Moram pogledat.« Vzel je klubuk in odšel v vežo. Previdno je odprl dur in zavpil skozi burjo in snežni metež: »Kdo je?«

Todaj je zaslíhal blizu sebe droben glas: »Jaz, Minka«, in pred vrata je pristopicala drobna deklica, vsa zmrzla in preplašena.

Zagarjevemu očetu se je zasmilila v srce: »Kaj pa delaš sama tu zunaj na sveti božični večer?«

»Tako rada bi videla jaslice. Samo za hipec bi jih rad videla, če dovolite, saj bom takoj zopet šla.«

Zagarjev ata ni rekel nič, le deklico je prijel za roko in jo peljal s seboj v hišo. »Revše ubogo,« je rekel, ko je posadil deklico k topli peči, »saj boš še zmrznila zunaj v tej divji burji. Kar pri nas ostani in oglej si jaslice, kolikor boš.«

Zagarjeva mama pa si je deklico natančno ogledala in vzkliknila: »Saj to je Tepinova Minka, revica, ki je sama ostala brez mame in brez bratcev in sestric.« Hitro ji je pripravila toplega čaja, da se je deklica ogrela, potem pa so postavili stolček prav k jaslicam, da jih je lahko po mili volji gledala in

se jim čudila. Minka je bila nad vse blažena, še sama ni vedela, kdaj je začela peti:

Pastirci vi, kaj se vam zdi
al' ste kaj slišali ...

Kakor angelček je pela, ko pa je bilo pesmi konec, se je razžalostila in rekli: »Sedaj pa moram domov, da me teta ne bo pogrešila. Zjzela bi se in morda bi me še od hiše poguana. Potem pa nimam kam iti.«

Zagarjev oče pa je rekel: »Nikamor ne greš nocoj. Kar pri nas ostani. Jaz sam bom šel k teti in se bom z njo pogovoril, da te ne bo iskala.«

Cez pol ure se je oče vrnil in veselo objel Minko: »Zdaj boš naša. S teboj sva se že domenila. Sam Jezušček te mi je poslal za sveti večer. Kjer je jesti za tri, bo tudi še za četrto. Zdaj boš naša, dokler se mama in bracci in sestrice ne vrnejo iz tujih krajev.«

Minka je bila presrečna. Objela je svoje nove bratce in sestrico in rekla: »Zdaj je pa kakor lani, ko sem bila še z mamo skupaj.«

Obratnica

1	A	Č	E	=	A	B	B		
2	E	E	G	K	=	Č	E	I	I
3	L	N	N	=	M	O	O		
4	O	O	R	S	=	O	P	R	R
5	S	T	V	=	R	T	Ž		

Vsaka beseda dobi, če jo bereš nazaj, nov pomen, ki je naveden v oklepajih. Pomen besedi: levo

1. žival (posoda),
2. udje (moško ime),
3. ptica (jed),
4. moško ime (ognjenik),
5. poslanec (snov).

Desao:

1. iglasto drevo (okrajek),
2. ovoj (moško ime),
3. plod (žito),
4. reka v Srbiji (Eidovski pismouk),
5. zamašek (skala).

Rešitev sestavljalnice v »Domoljub« z dne 10. decembra:

1 = k, 2 = ki, 3 = kri, 4 = ikra, 5 = iskra, 6 = tiskar, 7 = siratka, 8 = tiskarna, 9 = tiskarnar.

Rešitev zlogovnice v »Domoljub« z dne 22. decembra:

Ti nebeško Detece,
sliši, česar prosim te:
daj nam vsem v nebesa priti,
angelcem se pridružiti.

Srce moje vzemi si,
ga v ljubezni vnemi ti:
Jezušček, z ročico svojo,
blagoslovi dušo mojo.

Božična pesem. 1 = a, 2 = o, 3 = e, 4 = i, 5 = u; soglasniki pomenijo nasprotne črke od zadnjega konca abecede, torej b = ž, c = z, š = v itd. Dobi:

Angelčki stopajo skozi nebesa,
vsja razsvetljena je rajska zavesa,
Jezuščka spremljajo, pesmi pojo,
v drobnih ročicah lučke neso.

Kateri kralj nima svoje dežele?

(Kraljček.)

Ali znaš misliti?

Trgovec je pripovedoval svojim prijateljem: Snoči sem sedel doma in čakal na neko važno telefonsko sporočilo. Nek poslovni prijatelj mi je namreč obljubil, da me bo spotoma poklical. Ko sem sedel pri pisalni mizi in čakal, sem mahoma zaslíhal iz sosednje sobe nek šum. Kmalu sem dožgal, da je počila vodovodna cev. Nemudoma sem moral torej v klet in zapreti vodovod, da mi voda ne preplavi vse hiše. Vendar pa bi se s tem izpostavil nevarnosti, da ne slišim telefona, če bi mi prijatelj ravno med tem časom klical. Če bi še tako hitel, bi se vendarle vsaj deset minut zamudil. Kaj naj torej storim? Za hip sem pomisljal, hipona pa mi je šinila v glavo misel, ki me je rešila.

Kaj bi vi storili na mojem mestu?

(Rešitev: Trgovec je dvignil slušalko in jo položil na mizo. Če bi prijatelj klical med časom, ko je bil trgovec v kleti, bi moral smatrati, da je telefonski vod začasno zasaden, da je trgovec torej doma in bi čez čas znova klical.)

Oporoka. Bogataš je zapustil svojim sedmim otrokom milijon lir, vse lepo zravnano v tisočnikih in stotakah. Določil pa je, da mora vsak otrok dobiti enako veliko vsoto, ki je deljiva s tisoč. Če v 14 dneh ne bi našli pravilne rešitve, kako to nalogo rešiti, pripade vsa zapuščina dobrodelnim društvom.

Kako je oskrbnik zapuščine rešil premoženje otrokom?

(Rešitev: Oskrbnik je sklenil, da bo denar toliko časa izposojeval, da bodo obresti znašale 1000 lir in bo nato razdelil med vsakega otroka 143.000 lir.)

Za dobro voljo

Pepek hoče oddati na pošti priporočeno pismo. Uradnik vzame pismo, ga steha in reče: »Pismo je pretežko, moraš še eno znatko nalepiti.«

»No, kaj še,« odgovori Pepek, »potem bo pismo vendar še težje.«

»Skozi celo uro ste postili avto na cesti brez nadzorstva,« je rekel stražnik Matjažu, ki se je pravkar pripravljal, da vstopi v avto.

»Celo uro? Kako pa to veste?«

»Ker sem ves čas nanj pazil,« je odgovoril stražnik.

»Tako? No, potem pa res ni bil brez nadzorstva,« je odgovoril Matjaž in se hitro odpeljal.

Prebrisanec. Učitelj: Koliko je trikrat tri, Nejkoc — Nejkoc: »Devet.« — Učitelj: »Dobro, zato dobiš devet orehov za plačilo.« — Nejkoc (svojemu sosedu): »Škoda, če bi bil to prej vedel, bi bil rekel več.«

Kapelnik (trobentašu, ki med predstavo ves čas napačno trobi): »Pepe, kaj pa vam je danes?« — Pepe: »Hvala za prijazno vprašanje. Meni gre kar dobro, le moji otroci doma imajo ošpice.«

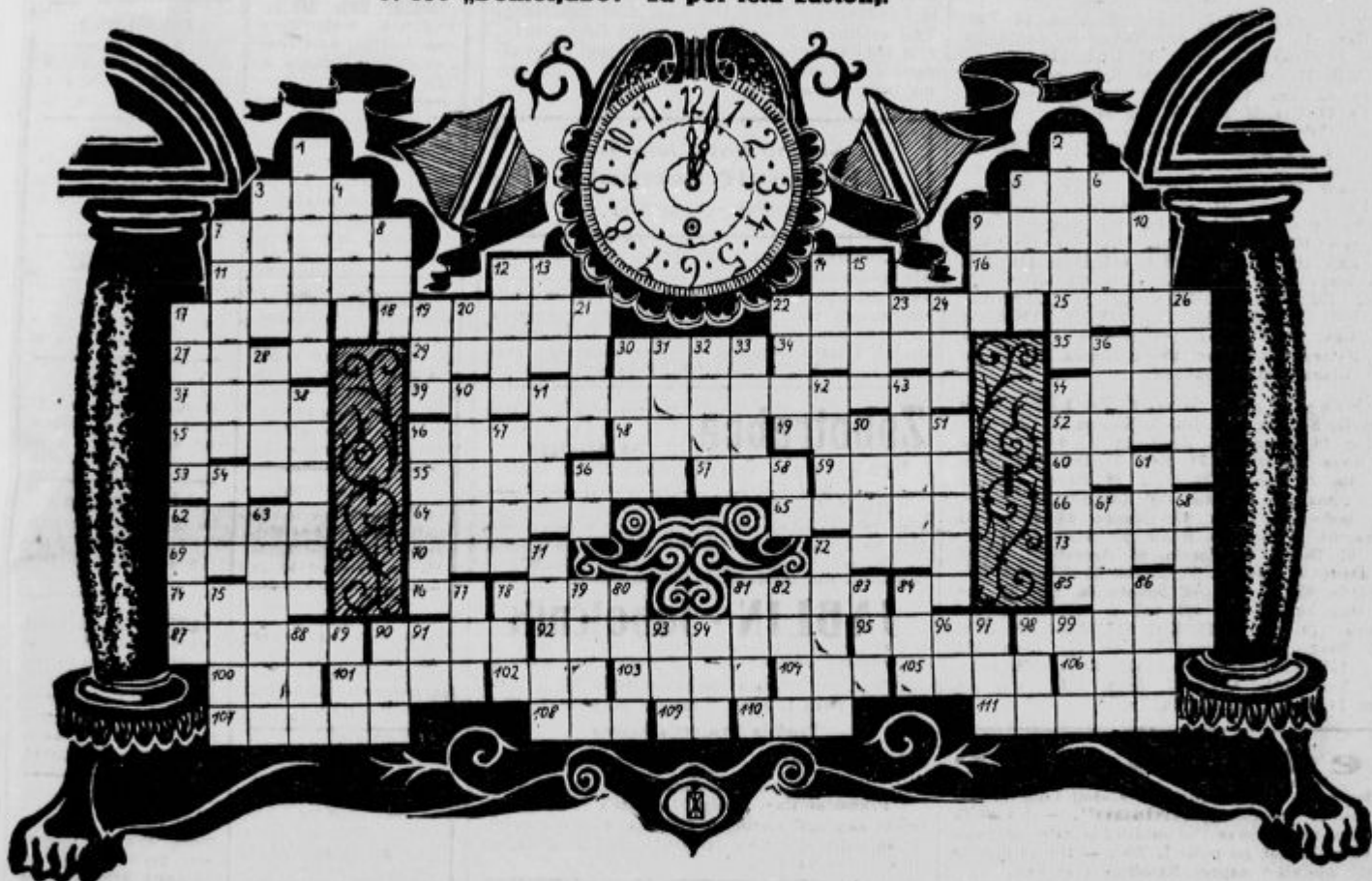
»Tako, moj dečko, sedaj mi pa povej, zakaj sem te pretepel?« je rekel oče in postavil palico v kot.

»Vidiš, kakšen si,« je zatulil Francek, ves v solzah, »najprej me pretepeš, potem pa še na voš, zakaj si me!«

Velika »Domoljubova« nagradna križanka 220 nagrad rednim naročnikom »Domoljuba«

Vsak kdor bo plačal v naprej celoletno naročnino za »Domoljuba« do konca januarja 1942 bo lahko deležen ene nagrad, ki jih bo žreb razdelil med one redne naročnike, ki bodo pravilno rešili doljno križanko. — Rešenje križanke je treba poslati na Upravo »Domoljuba«, Kopitarjeva 6, Ljubljana, vsaj do 31. januarja 1942. Vsaki rešitvi priložite Vaš točen naslov! Vsaki rešitvi priložite tudi znamko za 50 centesimov.

- Nagrade so: 1. 20 zbirk po 12 lepih knjig (druga polovica »Slovenčeve knjižnice«).
2. 10 »Slovencev« za 3 mesece zastoj.
3. 10 »Slov. domov« za 3 mesece zastoj.
4. 30 »Domoljubov« za celo leto zastoj.
5. 100 »Domoljubov« za pol leta zastoj.

Vodoravno: 3. Del stavbe. 5. Kazalni zaimek. 7. Vrtna rastlina. 9. Dan v tednu. 11. Kadar pomemtamo, ga imamo v rokah. 12. Kratica za konjsko silo. 14. Crka (fonetično). 16. Del pohištva. 17. Reka v Srbiji (tudi vrsta cigaret). 18. Majhen odpaček pri struženju. 22. Drug izraz za ovoj. 25. Zivalška noga, oziroma drug izraz za tace. 27. Žensko krstno ime, znano tudi iz neke narodne pesmi. 29. Zgodovinski zapiski. 30. Ob dežju se pojavi na cestl. 34. Glasbilo. 35. Mesto v južni Arabiji. 37. Prostor v gledališču. 39. Zolja uredništva vsem revalcem. 44. Vaako vozilo ga nujno rabl. 45. Druga beseda za: potem. 46. Žensko krstno ime. 48. Druga beseda za liso, recimo na obrazu. 49. Roko-delec. 52. Zelo nadležna žuželka. 53. Oseba iz sv. pisma. 55. Žensko krstno ime, tudi darilo sv. Treh kraljev Jezusu. 56. Domača beseda za davek, mitnino. 57. Naplailo (4. sklon). 59. Strugarsko orodje. 60. Nevestina oprema. 62. Iz njega zraste celo drvo. 64. Jesensko seno. 65. Zitorodna pokrajina na Balkanu. 66. Zelo majhna trčica. 69. Bodeča rastlina, ki raste rada ob plotovih. 70. Žensko krstno ime, tudi buffet v Ljubljani. 72. Žensko krstno ime. 73. Preprosta lesena vrata v ograji. 74. Bajno bitje, tudi lepa hišica. 76. Vzklik bolečine. 78. Druga beseda za potezo, linijo (4. sklon). 81. Disciplinška kazen. 84. Ploskovna mera. 85. Svetopisemski

oseba. 87. Bodeča lepota rastlina. 90. Staroslovanska hudobna vila. 92. Najpopolnejši in najcenejši slovenski tednik. 95. Rusko mesto ob reki Irtiš. 98. Znano želbljarsko mesto na Gorenjskem. 100. Zelo važen del glave. 101. Majhna odprtina v zvoniku. 102. Član družine. 103. Mlada domača žival. 104. Druga beseda za pregovor. 105. Roko-delec, čigar delo je zelo natančno. 106. Oblika osebnega zaimka. 107. Vrh v Julijskih Alpah. 108. Prijatelj tuje lastnine. 109. Znana kratica, ki jo rabimo, kadar pisemo datum. 110. Bivši ruski vladar. 111. Majhno mesto v zalivu Boka Kotorska.

Navpično: 1. Velika italijanska reka, ki teče preko Rima. 2. Tuje žensko krstno ime. 3. Letni čas. 4. Druga beseda za opravke. 5. Nasprotno od svetlobe. 6. Trgovski in krojaški pripomoček. 7. Gozdna rastlina. 8. Zivalski vt. 9. Glas, ki ga slišimo ob eskploziji. 10. Majhna cerkvice. 12. Del žitne bilke. 13. Druga in krajša beseda za poslanca. 14. Srbohrvatska beseda; pomeni: glej, tu je. 15. Vodne živali. 17. Krstno ime ene izmed kanadskih petok. 19. Najlepa domača žival. 20. Zelo pogost veznik. 21. Utežna enota. 22. Oblika cerkvenega stropa. 23. Osebnl zaimek (4. sklon). 24. Navadni števniki (4. sklon). 26. Pozitivni električni pol. 28. Otročiček. 30. Preprosta lesena zgradba. 31. Mestece blizu Rakeka, ali ime Ljubljane, pre-

den zadnjič ponikne. 32. Priljubljena otroška igra. 33. Pripadnik izumrlega naroda. 36. Casovno razmerje. 38. Tuj izraz za medokensko zaveso. 40. Izbrana četa vojakov. 41. Svetopisemska oseba. 42. Isto kot 30. navpično. 43. Duhovniško oziroma jezuitsko oblačilo. 44. Domača žival (samica). 46. Stara Ljubljana. 47. Država v Aziji. 50. Isto kot 101. vodoravno. 51. Pesniški izraz za poljedelca. 54. Staroslovanski hudobni duh. 56. Pritrdilnica. 58. Ruska reka. 61. Gozdovi nas zalagajo z njim. 62. Nočna ptica. 63. Velik azijski polotok. 67. Mesto ob italijanski reki Adiji. 68. Neprijetna stvar, ki povzroča bolečino. 71. Vojak italijanske vojaške edince. 72. Severnoameriški glodalec, ki si postavlja cele jezove iz vej po rekah. 75. Rusko moško krstno ime. 77. Casomer. 78. Na sekunde natančno nam je odmerjen. 79. Zelo velika utež. 80. Druga beseda za ovoj, zavitek. 81. Sorodnik po materi. 82. Domača žival. 83. Druga beseda za neko določeno dobo ali termin. 84. Reka, ki se izliva v Aralsko jezero v Aziji. 86. Samostanski poglavar. 88. Prometno sredstvo. 89. Zelo pogost vzklik. 90. Druga beseda za tišino. 91. Osebnl zaimek. 92. Druga beseda za konico. 94. Trije enaki soglasniki. 96. Kratica, ki jo opazimo na rokopi-sih. 97. Srbohrvatska beseda za nadstropje. 98. Najdragocenejša tekočina. 99. Vhod v rudnik.

GOSPODARSKA ZVEZA

ZADRUGA Z OMEJENIM JAMSTVOM

v Ljubljani

želi vsem svojim odjemalcem, vsem združnikom in svojim zadrugam - članicam

blagoslov za Božič in Novo leto 1942

Rešitev nagradne križanke

Vodoravno: 2. Poker, 8. Alma, 12. Pad, 13. Oaza, 16. Trop, 19. Mir ljudem na zemlji, 26. Ivan, 30. Trop, 32. Azov, 33. Utik, 34. Iran, 35. E. I. A. R. 37. Ivan, 38. Da, 39. Polič, 40. Abe, 41. Kalno, 42. Nin, 43. Množina, 44. Jona, 46. Lido, 48. To, 49. Car, 51. Ana, 52. To, 54. Mija, 55. Darg, 58. Eta, 59. Mogoče, 60. Laneno, 62. Tet, 63. Rept, 65. Arad, 66. Iran, 67. Sapa, 69. Ilo, 70. Zaton, 72. Vodice, 74. Rim, 75. Oralo, 77. Bej, 78. Ana, 79. Cekar, 81. Amor, 83. Raca, 85. Mira, 86. Aron, 88. La, 89. Tovor, 92. A. M. (Anton Medved), 93. Os, 95. Idila, 98. Bo, 100. Ita, 101. Sad, 102. Ana, 103. Noj, 104. Ilo, 105. Tok, 106. Mio, 108. Ada, 109. Lat, 110. Abo, 112. Riž, 113. Oda, 114. S. K., 116. Sraga, 119. Neon, 122. Elisa, 127. Riko, 129. Pajac, 132. Z. N., 134. Niko, 135. So, 135 A. Bar, 136. Bol, 137. Edo, 138. Rom, 139. Oto, 139 A. Vi, 142. Ceno, 143. Otava, 144. Boston, 146. Anoda, 147. Butara, 149. Ramer, 150. Piramida, 151. Ikona, 152. Adana, 1953. Karavana.

Navpično: 1. Salva, 2. Pa, 3. Opekar, 4. Kamela, 5. Ednina, 6. Ro, 7. Kamen, 9. Ljubo, 11. Muteč, 14. Azana, 15. Zenit, 16. I. t. d. 17. Vrana, 18. Kopa, 20. Izidor, 21. Roč, 22. Dika, 23. Aron, 24. Lim, 25. Janina, 27. Ovid, 28. Banat, 29. Ana, 31. Polona, 32. Aligator, 36. Rojenica, 37. Iianec, 44. Jeriha, 45. Otelo, 47. Otanec, 48. Teda, 53. Oliva, 54. Maroni, 56. Rapir, 57. Ataman, 59. Mizar, 61. Oeeka, 64. Porota, 68. Ararat, 71. Obara, 73. Darij, 76. Livada, 80. Emilij, 88. Lim, 90. Osa, 91. Oda, 92. Ananas, 94. Sobota, 96. Dir, 97. Lož, 99. Oka, 107. Oskar, 109. Labod, 111. Opora, 113. Ocena, 114. Snop, 115. Kiti, 117. Rov, 118. Gobi, 120. Obok, 121. Nono, 122. Elan, 123. Lena, 124. Idol, 125. Soda, 126. Arad, 127. Roba, 128. Imun, 130. Avar, 131. Aca, 132. Znan, 133. Nora, 135. Sam, 141. Ira, 145. Ti, 148. Ta.

Jedilno olje

namoček si lahko pripravite sami z našim preizkušenim praškom „Amison“. — 1 zavitek Amisana zadostuje za 1 in pol litra oljnate mešanice in volja L. 1.50, po pošti L. 2.50. — Denar morate poslati v naprej. Navodilo je zraven.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na delu pa zahtevate Amisan prašek pri Vašem trgovcu ali zadrugi.

Preizkušen redilni prašek

„Redin“ za prašiče

Pri malih prašičkih pospešuje Redin prašek hitro rast, krepi kosti in jih varuje reznih bolezni. Večji prašiči pa se čudovito hitro redijo in dobro prebavljajo. Zadostuje že 1 zavitek za 1 prašiča ter stane 1 zav. L. 5,-, po pošti L. 9,-, 3 zav. po pošti L. 19,-, 4 zav. po pošti L. 24,-. Mnogo zahvalnih pisem. Pazite: pravi Redin se dobi samo z gornjo sliko.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1
Na delu pa zahtevate Redin pri Vašem trgovcu ali zadrugi, ker si priborite poštino.

Naročniki iz Tržaške in Goriške province morajo poslati denar vnaprej.

Najlepše oči na svetu, ki so jih cenili kakor kake diamante na milijon šterlingov, je menda imela Londončanka Vally Homolka, žena dunajskega igralca Oskarja Homolke. Oči so bile široke, čudovito modre barve, obrobljene z dolgimi trepalnicami. Zdal Homolke ni več med živimi in tudi njenih oči ne. Prah si...

Srečno novo leto žel!
Radovič Leopold
trgovec - Črnomelj

Limonine olupke lahko dobro uporabimo. Večje gospodinje jih upoštevajo pri svojih kuhinjskih receptih. Manj pa vedo, da se olupki dobro uporabljajo tudi pri perilu. Vržejo se v kotel s perilom, kjer delujejo kakor drugi znani perilni praški. Hkrati se perilo navzame prijetnega, svežega vonja. Naj bi naše gospodinje poizkusile!

Zobotrebce okrog'e, fine in srednje kupi
M. Pakič
Ljubljana, Sv. Petra nasip 27 (za vodo)

Kako? Mihee je imel smolo, da je sedel na rjav žebelj. Jokajo pride k učitelju. »Gospod učitelj, na žeblju sem se zboldel. Kaj naj naredim?« — Najprej izsesaj rano, da se ti ne pradi!

JABLIN - Jabolčnik

za izdelavo umetne domače pijače Vas stane za 50 litrov zavitek L. 11.40, po pošti L. 16,-, 2 zavitka po pošti L. 30,-, 3 zavitki po pošti L. 43,-

Prodaja Drogerija Emons

Ivan Kanc - Ljubljana - Nebotičnik

Premožni stari Rimljani so imeli za večje pojedine najetej posebnega strežaja, ki je ob spremljevanju godbe plesaje rezal pripravljeno divjačino in kuretino na mizi.

Slivovko, hruševce, pelinkovec in rum

si lahko prav poceni sami napravite. 1 steklenica naše umetne esence za napravo 5 litrov slivovke, hruševca, pelinkovca ali ruma stane L. 15,-, po pošti L. 21,-, 2 steklenici po pošti L. 36,-, 3 steklenice po pošti L. 51,-. Točna navodila na vsaki steklenici.

Prodaja drogerija Kanc, Ljubljana, Židovska ul. 1

V vsako slovensko hišo tednik »Domoljub«!

Črni gaber

kupim
vsako množino po ugodni ceni
Ponudbe je potrebno poslati takoj na upravo »Domoljuba« pod številko 18152.

Mali oglasnik

V Domoljubu se zaračunajo mali oglasi po besedah, in sicer plača tisti ki išče službo L. 0.20 za besedo; v ženitvenih oglaših in dopisih beseda L. 1,-; v vseh drugih oglaših stane beseda L. 0.80. Vsem oglašom se pršteje še oglasni davek. Na manjši znesek L. 7,-, za ženitvene oglase L. 20,-. Redni Domoljubovi naročniki plačajo polovico manj pri oglaših gospodarskega značaja.

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Fige in brinje

po najnižji ceni ima stalno na zalogi trdka Ivan Jelačin, Ljubljana.

Služba dobi deklet

pridno in pošteno, za vsa kmečka dela. Janez Černe, Zaloška c. 12a, Ljubljana.

Robidovo listje

Se je čas za trganje robidovega listja. Zelena natrgano in lepo sušeno kupi vsako količino Fran Pogačnik, Ljubljana, Javna skladišča, Tyrševa c. 32.

Korenjevo seme

konoplja, bučne peške, salnatno seme in vaskovrstna druga seme - na kupi vedno po najvišji dnevni ceni trdka Fran Pogačnik, Ljubljana, Javna skladišča, Tyrševa c. 32.

Fige

za žganjekuho dobite najceneje pri Ant. Krišper, Coloniala, Ljubljana, Tyrševa c. 31.

Kože

domačih začev, vevertic, liste, dihurjev, kun in vider, kupuje L. Rot, krznarstvo, Ljubljana, Mestni trg 5.

Dekle

in krščanske družine se sprejme v službo na kmetijo blizu Ljubljane, Dimnik, Jarše št. 6. p. Moste - Ljubljana.

Kdo kaj ve

o Rabzlu Leopoldu, ki je šel 3. aprila v Beograd k pomožni četni borna kola. Proti nagradi naj se sprosti Tabzlu Janezu, Čisti breg št. 4, posta Skočijan.

150 lir tedensko

lahko vsak zasluži s prodajanjem ali izdelovanjem. Pošljite mi znamko za odgovor. - Battič Joz., Ljubljana 7.

Pošteno deklet

vajeno kuhe in gospodinjstva sprejemem k tričlanski družini. Inž. Tuma, D. M. Polje 126.

Vajenca

iz poštene krščanske družine sprejme takoj J. Müller, Ljubljana, Janševa 15.

Gg. duhovniki!

Za obleko in povrnik povovrstnega predvojnega blaga oddam. - Tomšič, Slomákova 8.

Lep bik

simodolske pasme, 16 mesecev star, napredaj za plemo. - Ivan Romakar, Brezovica 25

Hišo prodam

tik 1 i costa. Ivan Urbančič, Vnanje gorice 58, p. Brezovica pri Ljubljani.

Samostojno služkinjo

varčno gospodinj, 16 do 25 let, zmogni nekoliko kuhe, hišnih in vrtnih del, išče starejši upokojene v bližini Ljubljane. Naslov v upravi št. 12717.

Harmonike

vseh vrst, rabljene in nove, dobite po niski ceni pri »Prometu«, nasproti križi cerkve.

Zapraviljivček

proda Ormoden Franc, Zalag 7, p. Skočijca.

Štedilnik

dobro ohranjen, proda Šušteršič Franc, Dolnice - Ljubljana VII.

n Kdor še ni vedel živih jaslje, naj pohtiti v franciškansko dvorano, kjer bo franciškanska Prosveta ponovila Gregorinovo božično dramo »Krafi z neba« in sicer na dan novega leta ob pol 5 popoldne, na nedeljo 4. januarja ob 3 in na praznik sv. Treh kraljev ob pol 5 popoldne. Opozorjamo cenjeno občinstvo z dežele, da bomo na nedeljo, 4. januarja igrali ob taki uri, to je ob 3 popoldne, da vam je možen pravčasen povratek. Pridite, ne bo vam žal!

»Domoljub« stane 20 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave: št. 40-04. Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak. — Urednik: Jože Košiček. — Za ljudsko tiskarno: Jože Kramarič.